

SPELAR DET ROLL?

Ett samhälles framtid och förutsättningar för hållbar tillväxt, stabilitet och välbefinnande kan förutspås genom hur väl det ger varje barn en rättvis chans i livet.

UNICEF 2016

*SPELAR DET ROLL? MAJBLOMMANS
RAPPORT OM BARNFATTIGDOM 2019*

MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND 2019 ©

REDAKTION
MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND

FORMGIVNING
MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND

TRYCK
BILLES TRYCKERI AB

MAJBLOMMAN är en ideell barnrättsorganisation som arbetar för att motverka barnfattigdomen i Sverige. Genom att dela ut ekonomiskt stöd, påverka beslut och finansiera forskning ger vi barn i Sverige det de har rätt till. Majblommans verksamhet finansieras genom försäljningen av majblommor och gåvor från allmänheten.

TACK

TILL ALLA ER SOM BIDRAGIT till denna rapport. Utan ert deltagande vid Majblommans samtal i Almedalen 2019, era bidrag genom intervjuer, reportage och texter hade det inte blivit någon rapport.

TILL RÄDDA BARNEN för att ni regelbundet sammanställer statistik från SCB i Barnfattighetsrapporten. Tack vare er förstår vi mer om hur barn i Sverige har det och vart kraften måste riktas.

TILL ALLA MAJBLOMMANS VOLONTÄRER och alla de lärare och barn som gör försäljningen av majblommor möjlig varje vår. Tack vare er kan vi fortsätta att dela ut ekonomiskt stöd till barn, informera och påverka i beslut som rör barnfattigdom.

TILL ALLA ER SOM ENGAGERAR ER IDEELLT för barn, som ger läxhjälp, är tränare, förebilder och trygga vuxna.

TOVE LINDAHL GREVE FOTO: RASMUS BRANDIN

Barnkonventionen fyller 30 år i höst, men vi ser ingen anledning att fira. Ojämligheten bland barn i Sverige växer. Tusentals ansökningar om ekonomiskt stöd kommer årligen in till Majblommans lokalföreningar.

De berättar om basala behov av kläder och skor, om barns önskan att fortsätta med fotbollsträningar och danslektioner, om längtan efter en cykel eller besök på nöjespark. När pengar saknas till boende, barnomsorg och el finns sällan utrymme att prioritera barnens önskemål. Då finns Majblomman. 2018 delade vi ut sammanlagt 25 miljoner kronor i direkt ekonomiskt stöd till barn i Sverige i familjer där pengarna inte räcker till det mest nödvändiga.

Det sägs att ett samhälles chans till hållbar utveckling och stabilitet avgörs av hur väl det tar hand om sina barn. Om det stämmer bör vi oroa oss för Sveriges framtid. Långt ifrån alla barn får det de har rätt till. Tiotusentals barn tillåts växa upp utan en

rättvis chans. De möts av låga förväntningar och usla förutsättningar av ett samhälle, som samtidigt ställer sig oförstående till att alla barn och unga inte uppfyller de krav som ställs på dem.

De flesta av vår tids mest brännande frågor börjar med barnen. Trots det debatteras barnfattigdom sällan. Intresset är svalt och frågan lågt prioriterad. Som om vi inte visste att olika uppväxtvillkor skapar vitt skilda förutsättningar för barn och vuxna. Som om vi levde i ett samhälle som gav alla barn samma chanser.

Människor vet att barnfattigdom finns i Sverige. Våren 2019 bad Majblomman Kantar/Sifo fråga 1000 personer hur stor andel av barnen de tror lever i familjer där det inte finns pengar till det mest nödvändiga. En majoritet av de tillfrågade överskattade andelen, och uppskattade siffran till mer än de ca 10 procent som det faktiskt handlar om.

Vi tror att kunskap är nyckeln till förändring men det räcker uppenbarligen inte med statistik. Om det gjort det skulle vi ha löst problemet för länge sedan. Vi tror att vi måste prata mer om konsekvenserna för att tydliggöra kopplingen mellan barns rättigheter och det som händer i vårt samhälle. Först då kan vi komma fram till lösningar som förändrar och stärker alla barns rättigheter och vårt gemensamma samhälle.

Det är hög tid att vi satsar på barnen. På alla barn. Vi måste sluta prata om barn som riskgrupper, som "hamnar" i utanförskap eller "drabbas" av fattigdom. För det handlar inte om en om åkomma eller slumpvis fördelad risk. Fattigdom är inget barn drabbas av. Det är något vi som samhälle tillåter att barn utsätts för.

Denna rapport är en bred sammanställning av barnfattigdomen i Sverige idag. Den levandegör statistik, beskriver konsekvenser och undersöker möjliga lösningar. Genom

intervjuer, reportage och fakta ställer vi oss frågan om barnfattigdomen i Sverige spelar någon roll. Om det spelar någon roll hur statistiken se ut, vilket land föräldrar är födda i och om ekonomin spelar någon roll för barns självkänsla och framtidstro. Om det spelar någon roll vilka insatser vi gör för barn och unga, och om det spelar någon roll för samhället att vi låter tusentals barn växa upp i fattigdom.

Vi hoppas vi kan få dig att fundera över vilken roll du spelar i den förändring som måste ske.

Tove Lindahl Greve, generalsekreterare
Majblommans Riksförbund

Innehåll

DEL 1: PROBLEMET	<u>8</u>
FINNS BARNFATTIGDOM I SVERIGE?	<u>9</u>
ATT MÄTA BARNFATTIGDOM	<u>10</u>
HUR SER STATISTIKEN UT?	<u>11</u>
BARN UTANFÖR SYSTEMET OCH STATISTIKEN	<u>12</u>
EN ÖNSKAN ATT VARA SOM ANDRA BARN	<u>13</u>
ENSAM ÄR INTE ALLTID STARK	<u>14</u>
GLAMOUR AV YODIT GIRMAY	<u>18</u>
KLYFTORNA ÖKAR	<u>19</u>
HUR HAMNADE VI HÄR?	<u>22</u>

16

SKA VI PRATA OM BARNFATTIGDOM?

Anja Frey på Fryshuset intervjuas
om begreppet barnfattigdom.

DEL 2: KONSEKVENSER	<u>23</u>
ATT PRATA OM FAMILJENS EKONOMI	<u>24</u>
BARN TAR ANSVAR FÖR FAMILJENS EKONOMI	<u>26</u>
HELA SAMHÄLLET PÅVERKAS	<u>27</u>
FATTIGDOM OCH KONSUMTION	<u>28</u>
KONSEKVENSER I SKOLAN	<u>31</u>
SKOLAN BLIR ALLT SÄMRE PÅ ATT KOMPENSERA FÖR ELEVERNAS SOCIALA ARV	<u>32</u>
OJÄMLIK FRITID	<u>34</u>

46

HOPPFULL LÖSNING PÅ RIDSKOLEDRÖM

Maja Opacic, 12 år, hade inte råd att rida på
ridskola. Istället startade hon och två vänner en
käpphäst-ridskola.

15

JOY M'BATHA

En av Majblommans
ambassadörer 2019.

MINIMIX – EN FRIZON OCH ETT ANDRA HEM

I Hammarkullen finns en
plan och en plats för att ge
barnen förebilder.

40

DEL 3: LÖSNINGAR	<u>36</u>
VAD KAN VI GÖRA ÅT BARNFATTIGDOM?	<u>37</u>
DET GÅR ATT VÄNDA EN SKOLA	<u>38</u>
MENINGSFULLA LOV I LUND	<u>52</u>
MUF OCH SSU OM VAD SOM BÖR GÖRAS	<u>54</u>
SAMMANFATTNING	<u>57</u>
KÄLLOR	<u>58</u>

DEL I

PROBLEMET

I denna del undersöks begreppet barnfattigdom. Statistik och mått förklaras. Vi tittar på orsaker till barnfattigdom och utveckling över tid.

FN:S BARNKONVENTION är ett internationellt avtal som säger att barn är individer och har egna rättigheter. Sverige skrev under konventionen 1990. Den 1 januari 2020 blir barnkonventionen lag i Sverige

VILL DU VETA MER? Då kan du gå in på unicef.se/barnkonventionen

Finns barnfattigdom i Sverige?

”Glöm inte barnen från Frostmofjället – där kan vi tala om barnfattigdom!”

CITAT FRÅN FACEBOOK I SAMBAND MED MAJBLOMMANS INSAMLING 2019

Boken ”Barnen från Frostmofjället” gavs ut 1907, samma år som Majblomman grundades. Den handlar om några föräldralösa syskon som under svåra förhållanden ger sig av hemifrån, i hopp om ett bättre liv bortom fjället.

Många som tvivlar på att barnfattigdom verkligen finns i dagens Sverige menar att fattigdom innebär denna slags misär. Vi märker att det finns en föreställning om att fattigdom bara handlar om extrema förhållanden där människor svävar mellan liv och död.

För de allra flesta är Sverige ett bra land att växa upp i. Det är att ha ett tryggt boende, fotbollsträning, födelsedagskalas på lekland och nya kläder inför skolstart. Det är att aldrig behöva gå hungrig till skolan eller låtsas vara sjuk för att man saknar gympaskor till idrottsdagen. Det är att längta efter lov med skidsemester och pingisläger. Det är att drömma om sin framtid och tro på att vad som helst är möjligt - stort som smått. Det är att kunna ägna sig helt och hållet åt att vara barn. Så är det för de allra flesta.

Sett över tid har välståndet ökat. De som befinner sig i toppen och mitten

av inkomstskalan kan se tillbaka på en kraftigt positiv utveckling de senaste trettio åren. De som befinner sig i botten har inte fått samma ökning. För åtminstone 186 000, nära tio procent av alla barn i Sverige, ser verkligheten därför annorlunda ut. Det handlar om barn i familjer som inte har råd med det mest nödvändiga, som kostnader för mat, kläder, telefon och kollektivtrafik.

Barnkonventionen säger att alla barn har rätt till skälig levnadsstandard med bostad, kläder och mat. Den ger barn rätt till kostnadsfri utbildning och till lek, vila och fritid. Men verkligheten är en annan.

Familjens ekonomiska situation är avgörande för vad barn drömmer om, vad de tror sig kunna åstadkomma och vilka möjligheter de har längre fram i livet. Att behöva lägga mycket tid på att oroa sig och tänka ut taktiker för att hantera familjens ekonomi tar bort fokus från att vara barn, med allt vad det innebär.

Även om Sverige i jämförelse med andra länder erbjuder hög levnadsstandard så är det inte jämlikt att växa upp här idag. Det finns barn som inte får det de har rätt till. Det kan vi aldrig acceptera.

Att mäta barnfattigdom

Det finns olika sätt att mäta fattigdom. Vi har valt att använda det mått som arbetats fram av Rädda Barnen.

Måttet omfattar barn i familjer med antingen låg inkomststandard, försörjningsstöd eller med både låg inkomststandard och försörjningsstöd. Enligt Statistiska Centralbyrån lever 186 000 eller 9,3 procent av barnen i Sverige i barnfattigdom enligt detta perspektiv. Siffrorna är från 2016 och inkluderar alla barnhushåll där de vuxna var folkbokförda i Sverige. Barn som kom till Sverige i samband med flyktingvågen 2015 är inte inräknade eftersom de inte hunnit folkbokföras vid mätningen. Asylsökande räknas inte in i statistiken. Inte heller så kallat papperslösa ingår i statistiken. Med andra ord är den verkliga siffran sannolikt högre än den officiella.

LÅSTIPS

Det finns olika mått för fattigdom. Mer information finns på Statistiska Centralbyråns hemsida. I *Rädda Barnens fattigdomsrapport* från 2018 finns också en översikt.

LÅG INKOMSTANDARD

innebär att hushållets inkomster inte räcker för att betala nödvändiga saker som boende, hemförsäkring och barnomsorg. Källa: Statistiska Centralbyrån

9,3%

av barnen i Sverige lever i fattigdom

Hur ser statistiken ut?

Fattigdomen minskar i hela världen, så även i Sverige. Däremot verkar den *allt mer koncentreras till vissa grupper* som är överrepresenterade i statistiken.

Olikheter mellan barn

Av barn som har sammanboende föräldrar födda i Sverige lever 1,4 procent i fattigdom. Andra grupper av barn är överrepresenterade i statistiken. För den som lever med en ensamstående förälder är siffran 10,9 procent. För barn med två föräldrar födda utomlands är andelen 24,5 procent. När det gäller barn som själva är födda utomlands är andelen 36,2 procent. Om flera av dessa faktorer sammanfaller blir siffrorna mycket höga. Skillnaden mellan **barn som bor med en ensamstående förälder och vars föräldrar är födda utomlands och barn som lever med sammanboende föräldrar födda i Sverige** är över 40 procentenheter (se illustrationen).

Fattigdom är inget fast tillstånd

Forskare brukar skilja mellan långvarigt och tillfälligt låga inkomster. Undersökningar visar att ungefär hälften av alla som hamnar i fattigdom har tagit sig ur sin situation inom ett år. En femtedel lever i fattigdom i fem år eller mer. 2019 har SCB för första gången undersökt hur många barn som lever med varaktigt låg inkomststandard. Det handlar om 44 000 barn, eller 2,8 procent.

Vad säger barnen?

Barn i utsatta områden med lägre inkomstnivåer är i samtal med Majblomman väl medvetna om att barnfattigdom och sociala orättvisor finns, och de har egen erfarenhet av konsekvenserna. I välbärgade områden uppfattar barnen problemet som mer avlägset. I samtal med Majblomman associerar de oftare barnfattigdom med andra länder och ser det som något som långt bort med diffusa konsekvenser.

Andel barn i hushåll med utsatt ekonomi efter föräldrarnas bakgrund och hushållstyp 2016

ILLUSTRATIONERNA ÄR GJORDA UTIFRÅN SIFFROR FRÅN RÄDDA BARNEN.

FAKTA

Sveriges Stadsmissioner arbetar för människor som lever i utsatthet och utanförskap i Sverige. Läs mer på sveriges-stadsmissioner.se

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är en statlig stiftelse med syfte att stärka barn och ungdomar i socialt utsatta situationer. Läs mer på allmanna-barnhuset.se.

Barn utanför systemet och statistiken

En blind fläck. Så har forskare beskrivit situationen för barn som lever i Sverige utan att synas i statistiken. Det kan handla om barn utan uppehållstillstånd eller om barn till EU-migranter. Deras villkor är svåra att studera eftersom myndigheterna inte är iblandade. Men undersökningen visar att de här barnen ofta lever under extra svåra förhållanden.

Forskarna uppskattar att så kallade papperslösa människor har större materiella problem än befolkningen i stort. Det gäller också jämfört med socioekonomiskt utsatta grupper. I praktiken verkar det alltså finnas en osynlig grupp barn som lever med mycket låg standard.

Antagandet att risken för fattigdom är större för gömda barn får även stöd i en rapport från **Allmänna Barnhuset**. I rapporten berättar barn i familjer som nekats asyl hur de mår. Barnens liv präglas av allvarlig materiell fattigdom. Det innebär att de saknar grundläggande saker som bostad och mat för dagen. Detta är ovanligt ur ett svenskt perspektiv. SCB konstaterar vid sin mätning 2019 att Sverige har näst lägst

andel människor i materiell fattigdom i Europa: mellan en och två procent. Papperslösa ingår inte. Undersökningen av Allmänna Barnhuset visar också att barnen som är gömda är medvetna om sin och familjens situation och har strategier för att dölja den.

Stadsmissionerna bekräftar denna bild. I sin verksamhet möter de gömda barn och barn till EU-migranter vars ekonomiska situation är extremt pressad. Samtidigt poängterar organisationen att även andra grupper behöver hjälp med basala behov. Också ”vanliga” svenskar lever i fattigdom på en nivå som allmänheten inte verkar medveten om, enligt **Tomas Carlström**, insamlingschef på Göteborgs Stadsmission.

I praktiken verkar det alltså finnas en osynlig grupp barn som lever med mycket låg standard.

GUNILLA FLODIN FOTO: SIMON NILSSON

En önskan att vara som andra barn

Gunilla Flodin, volontär i Göteborgs Majblommeförening, har jobbat med ansökningar om ekonomiskt stöd från papperslösa familjer sedan 2008. *Hon bekräftar bilden av familjernas situation.*

– Vi prioriterar de här ansökningarna, så de flesta som söker får ekonomiskt stöd. Det händer även att vi för de här familjerna går ifrån vår grundregel om att bara ge stöd till samma familj en gång per år, säger Gunilla Flodin.

Hon berättar att det inte är alla som förstår varför föreningen delar ut pengar till familjer som inte har tillstånd att vistas i Sverige. För Majblomman Göteborg är det ändå en självklarhet.

– Vi ser det utifrån ett barnperspektiv; alla barn har samma rättigheter. Majblomman har ju barnkonventionen som riktlinje och det är den vi följer. Eftersom Majblomman inte är en myndighet har vi ju möjligheten att hjälpa de här barnen.

Ansökningar från papperslösa familjer skiljer sig delvis från de andra.

– De söker framför allt pengar till kläder, skor, leksaker, cyklar och annat som

gör att barnen kan umgås och leka med andra barn. De här familjerna har ju ingen kontakt med socialen och har därför inga pengar alls. Ansökningar från andra familjer handlar ofta om pengar till fritidsaktiviteter. Det är inte lika vanligt bland papperslösa.

I ansökningarna ska de som söker beskriva barnets situation och vad ekonomiskt stöd skulle betyda för barnet. Där finns det ett tydligt mönster, menar Gunilla.

– Det vanligaste svaret på vad ekonomiskt stöd skulle betyda för barnet är att kunna vara som andra barn. Papperslösa barn har ju rätt till skolgång även om de inte har skolplikt. Så för barnen som går i skolan är det väldigt viktigt att ha samma kläder som andra för att känna att de passa in.

CHRISTINA OLSSON FOTO: ANDERS EKDAHL

Ensam är inte alltid stark

Vi har pratat med **Christina Olsson** som är generalsekreterare för Sveriges Makalösa Föräldrar. Föreningen jobbar för att *förbättra förutsättningarna för ensamstående föräldrar och deras barn.*

VAD BEHÖVER FOLK KÄNNA TILL OM BARNFATTIGDOM?

– Att 186 000 barn i Sverige lever i fattigdom. Det betyder att det är ett stort och akut problem.

DIN ORGANISATION REPRESENTERAR ENSAMSTÅENDE FÖRÄLDRAR. KAN DU SAMMANFATTA ERA MEDLEMMARS LIVSVILLKOR?

– De flesta av våra medlemmar är ensamstående mammor, som ofta har barnen större delen av tiden. Många av våra medlemmar är också utsatta för ekonomisk eller social stress på

grund av sin situation. Den som är låginkomsttagare och ensamstående förälder har det tufft.

HUR SER DU PÅ DET?

– Barnen till ensamstående föräldrar med låg inkomststandard har det extra svårt. Det leder ofta till utanförskap för barnen, vilket ökar risken för psykisk ohälsa. Det är ett svek av samhället att inte förebygga och åtgärda barnfattigdom.

VAD VORE EN VIKTIG ÅTGÄRD FÖR DE HÄR BARNEN?

– Att höja bostadsbidraget. Det har stått stilla sedan 1996, och det behöver höjas ordentligt! 57 procent av de utbetalade bostadsbidragen 2018 gick till hushåll med en kvinna som ensam försörjare. Bostadsbidraget går till människor som verkligen behöver ekonomiskt stöd och det kommer att påverka deras situation. Vi ska inte ha fattiga barn i Sverige, det säger sig själv.

FOTO: RASMUS BRANDIN

"Det värsta som fanns var helger och lov, för då visste jag att jag inte skulle få någon mat eftersom jag inte fick lunch i skolan. Och det är skitsvårt för man vet liksom inte riktigt vad man ska göra."

Joy M'Batha, Majblommans ambassadör 2019

LÄS GÄRNA MER OM föreningen Sveriges Makalösa Föräldrar på makalosa.org

BOSTADSBIDRAG
Barnfamiljer och andra med låga inkomster kan få bostadsbidrag genom Försäkringskassan. Mer information finns på [Försäkringskassans hemsida](http://Forsakringskassans.hemsida).

FAKTA OM FRYSHUSET

Stiftelsen startade 1984 och finns idag på sex ställen i Sverige. Där har unga möjlighet att utöva sina passioner, skapa och delta i ungdomsdrivna aktiviteter, utbildningar och arbete. Läs mer på fryshuset.se.

Ska vi prata om barnfattigdom?

Fryshuset verkar för barns och ungas rätt att delta i samhället på lika villkor. *Verksamheten ska stärka och lyfta ungas självkänsla, identitet och röst.*

Fryshuset pratar om faran i att gruppera människor utifrån antaganden om förutsättningar. De pratar också om risker med att tillskriva vissa grupper egenskaper eller positioner i samhället på grund av var de bor eller hur de ser ut.

Vi ringde upp **Anja Frey** som är verksamhetschef för Fryshuset i Stockholm för att resonera kring begreppet barnfattigdom.

SER NI NÅGRA FAROR MED ATT ANVÄNDA BEGREPPET?

– Att vara fattig och barn är en svår kombination, med den följer både skam och skuld, känslor som vi gärna vill bespara barn och unga. Det är en balansgång, vi vill inte tillskriva barn en identitet som vi vet stigmatiserar och raserar självkänsla, samtidigt som vi vill kunna möta och prata med barn och unga om den skeva fördelningen av privilegier och förutsättningar som finns i Sverige idag, där livsvillkoren skiljer sig dramatiskt. På Fryshuset jobbar vi med att skapa positiva sammanhang, där barn och unga själva får möjlighet att uttrycka sig om sina erfarenheter. Då kan begrepp som barnfattigdom fyllas med verklig substans, utifrån det som barn och unga faktiskt upplever och uttrycker.

GÅR DET ATT PRATA OM BARNFATTIGDOM OCH DESS KONSEKVENSER OCH ÄNDÅ FÖRMEDLA ATT ALLA BARN HAR OÄNDLIG POTENTIAL?

– Vi vet att unga som växer upp i utsatthet och fattigdom är väl medvetna om att de har helt andra livsvillkor än barn i mer välbärgade områden, eller i innerstan. Ungarna både vet om och känner att förutsättningarna skiljer sig, och vi som vuxna behöver kunna förmedla flera bilder samtidigt. Vi måste kunna möta barn och ungas erfarenhet och upplevelse av utanförskap, skam och skuld. Vi måste kunna lösgöra den ryggsäcken och samtidigt skjuta in hopp och framtidstro, att vi tror på dem, oavsett postadress, ekonomiska förutsättningar eller omständigheter, ledarskap och

positiva sammanhang, så kan alla hitta sin inre röst och rikta den rätt. Det är vårt ansvar som vuxna att skapa förutsättningar för de barn och unga som befinner sig längst ifrån, de som kan hamna i utanförskap om vi inte fångar in dem i positiva sammanhang och lyfter fram deras inneboende kraft.

VILKEN ÄR DEN STÖRSTA RISKEN MED ATT BARN I SVERIGE VÄXER UPP MED SÅ SKILDA FÖRUTSÄTTNINGAR?

– Vi ser en allt större polarisering och de stora förlorarna är våra barn och unga. De har inte valt sina förutsättningar, men behöver på många sätt ta ansvar för dem. De behöver stå upp för sig själva och kämpa hårdare än så många andra barn och unga. Om barn med olika livsvillkor aldrig möts så riskerar vi förstärka fördomarna mellan

dem. Vi i samhället ökar avståndet mellan det vi känner till och det som känns okänt. Det i sin tur skapar ett ängsligt samhälle, där för få perspektiv kring allt från vardagliga till livsviktiga frågor lyfts fram. Beslut om barns och ungas framtid avgörs av människor som saknar erfarenhet och förståelse för våra ojämlika livsvillkor. Det är i mötet som det sker, det är då vi kan förstå varandra, våra olika förutsättningar, men också alla våra likheter. Oavsett bakgrund, socioekonomi, postkod eller kön. Min uppmaning är att våga mötas.

VILKEN FÖRÄNDRING I SAMHÄLLET TROR DU ÄR VIKTIGAST FÖR ATT ALLA BARN I SVERIGE SKA FÅ DET DE HAR RÄTT TILL?

– Jag tror att vi måste möblera om ordentligt i systemet. Vi måste titta på vad vi vill uppnå och sen

”Vår övertygelse är att unga är våra change makers, vår framtid. Det är vårt ansvar att ge dem förutsättningar för att kunna förändra världen.”

YODIT GIRMAY FOTO: ANNA LEDIN WIRÉN

YODIT GIRMAY, POET

Dikten Glamour har publicerats i antologin Revolution Poetry (Bonnier Carlsen, 2018). Rörelsen Revolution Poetry har sedan 2009 varit en plattform och ambulerande scen för spoken word-lyrik.

Glamour

Tsigeweini Tirfe
Namn som nekas vid dörrar
Namn som filtreras bort
Namn som placeras
Där borta
Där ute
Där nere
I mänsklighetens botten
Namn

Tsigeweini Tirfe
Mönstrets slavar
Statistikens offer
Det finns ingen glamour i att vara låst
Bakom sitt namn
Bakom sin brunbrända hy
Bakom sitt alltför krulliga hår

Ingen glamour i att sju personer
tvingas trängas i en fyra i Farsta
Ingen glamour i att arkitekters händer
Rör sig i monotona rörelser
Ingen glamour i nedlagda skolor
Det finns ingen glamour
Ingen glamour

Jag vill bo på en välmående plats
Där kassan inte ekar tom
Inga jävla rabattkuponger från
Mitt-I-tidningar

3 för 10-skyltar inne på Vivo
Stanken av misär som attackerar en
så fort man kommer in
Snälla
Jag behöver mer än ingenting
Jag vill bo på en bättre plats än ingenstans

Det handlar om mer än mitt postnummer
Det handlar om mitt liv

Tsigeweini Tirfe

I min familj finns inga aktier
Inga weekendresor till New York
Inga lantställen på somrarna
Inga segelbåtsturer
Inga skidresor
Ingenting

Ingen glamour där jag bor
Ingen glamour där jag bor
Det finns ingen glamour där vi bor

Bara en svart
ensamstående
fembarnsmammas kamp

Och allt
Allt börjar med hennes namn

FOTO: RASMUS BRANDIN

Klyftorna ökar

”Barnfattigdom bör ses som brist på ekonomiska resurser som leder till att barn inte kan delta som jämlikar i sitt sociala sammanhang”.

SOCIALSTYRELSEN

Forskare, myndigheter och organisationer är överens om att barnfattigdomen i Sverige minskar. Men under 00-talet har ojämlikheten när det gäller inkomst samtidigt ökat. UNICEFs mätningar visar att Sverige mellan 2010 och 2015 sjönk från plats fem till plats sexton när det gäller ekonomisk jämlikhet bland barn. En återkommande förklaring är att föräldrar som är etablerade på arbetsmarknaden har haft en god inkomstutveckling, medan föräldrar med försörjningsstöd har halkat efter. Barn i familjer med låg inkomststandard och eller försörjningsstöd har alltså blivit något färre, men är mer marginaliserade än den stora gruppen barn.

Är klyftor dåliga?

Skillnader är inte samma sak som ojämlikheter. Ett barn som ”bara” går på tennisskola har givetvis ingen utsatt livssituation bara för att ett annat barn har en egen tennisbana. Många forskare och sakkunniga menar däremot att ju större ekonomiska klyftor ett land har desto mindre jämlika framtidsmöjligheter har barn. Det är skäl för att säkerställa att alla barn får sin rätt till jämlik utbildning och en meningsfull fritid tillgodosedda. Detta är viktigt, inte bara ur ett individuellt perspektiv, utan som en investering för samhällets bästa.

LÄSTIPS

”Därför växer klyftorna i Sverige” av Henrik Höjer i Forskning och framsteg.

”Därför har LO fel om inkomstskillnaderna” i Timbro Briefing Paper nr 1.

LO:s jämlikhetsutredning från 2019

”Det var tufft på vissa klassutflykter om man inte hade så mycket. Så morsan fick snurra ihop nånting. Men det var något som man hade i bakhuvudet varje gång man skulle iväg, hur mycket behöver man till det här. Man blev själv en liten ekonom.”

**Erik Lundin,
Majblommans ambassadör 2019**

TAPIO SALONEN FOTO: HÅKAN RÖJDER

Tre korta frågor till Tapio Salonen,
forskare i socialt arbete.

Hur hamnade vi här?

En inkomst är grundläggande för att kunna försörja sig och sin familj. I Sverige har fler människor fått jobb, praktik eller börjat en utbildning under en längre högkonjunktur. Vi ställde tre frågor till **Tapio Salonen**, forskare i socialt arbete, om *varför det ändå finns barnfattigdom i Sverige idag.*

VILKEN ÄR DEN FRÄMSTA FÖRKLARINGEN TILL ATT CIRKA EN TIONDEL AV BARNEN I SVERIGE LEVER I BARNFATTIGDOM?

– Jag skulle säga att det handlar om föräldrarnas svaga eller obefintliga anknytning till arbetsmarknaden och egna löneinkomster.

VILKA ANDRA FÖRKLARINGAR FINNS?

– Ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer hänger oftast ihop med arbetslöshet och ohälsa. Dessa faktorer tenderar att förstärka varandra. Därutöver är hög försörjningsbörda, i synnerhet bland ensamförsörjande föräldrar, och familjers utdragna etableringsprocess i Sverige ibland bidragande faktorer.

VILKEN ENSKILD ÅTGÄRD SKULLE HA STÖRST EFFEKT FÖR ATT MINSKA BARNFATTIGDOMEN I SVERIGE?

– Den snabbaste och mest träffsäkra åtgärden är att stärka olika familjepolitiska trygghetsförmåner, till exempel bostadsbidrag för barnfamiljer och ekonomiskt skydd vid sjukdom och arbetslöshet.

KONSEKVENSER

I denna del undersöks vilka konsekvenser barnfattigdom får i Sverige idag. Vi låter forskning, erfarenheter och rön ge en bild av hur ekonomisk ojämlikhet påverkar barnen och samhället.

Att prata om familjens ekonomi

Få organisationer har så mycket direktkontakt med barn som Bris. Av deras stödfunktioner är hjälptelefonen mest känd. Där kan barn få direkt stöd av kuratorer med att hantera oro och ångest. *Ekonomisk utsatthet är en av många orsaker till att barn kontaktar Bris.* Så vad säger barn, och hur ska man prata om familjens ekonomi? Marie Angsell, sakkunnig socionom, berättar:

FAKTA OM BRIS

Bris betyder Barnens rätt i samhället. Organisationen grundades 1971, och verkar för att skydda barn från våld och stötta barn i utsatta situationer. Läs mer på bris.se

– I många familjer är ekonomisk utsatthet bara ett av flera problem som barnet har att hantera, och svårigheterna i familjen påverkar förstås barns mående. Det kan påverka barns sociala relationer och möjligheten att tillgodogöra sig undervisningen i skolan. I andra familjer mår barn bra, trots oron över ekonomin.

VILKEN SORTS ORO BRUKAR BARN SOM HÖR AV SIG TILL ER PRATA OM NÄR DET HANDLAR OM FAMILJENS EKONOMI?

– Många barn har en oro för att pengarna inte ska räcka. Det kan vara rädsla för att det inte ska finnas mat, vilket är en verklighet för många barn. Eller att föräldern inte ska kunna betala hyran och att de måste flytta.

FORSKNING VISAR ATT BARN TAR TILL OLIKA TYPER AV STRATEGIER FÖR ATT HANTERA FAMILJENS EKONOMISKA SITUATION, VAD HAR NI FÖR ERFARENHETER KRING DET?

– En vanlig strategi bland barn är att på olika sätt ta ansvar för situationen. Till exempel genom att inte be om sånt som

barnet vill ha eller behöver, äta mindre, tacka nej till kalas där man förväntas ha med en present, samla och panta tomflaskor, hjälpa till att leta extrapriser i butiken och liknande.

HUR PÅVERKAR DETTA BARNEN?

– Att många barn gör vad de kan för att undvika att belasta föräldrarna ytterligare kan leda till att barnet inte får det stöd och den hjälp som egentligen behövs. Ekonomin påverkar också barns sociala relationer. En del barn känner skam över att ha en fattig familj och gör vad de kan för att dölja det. Kanske genom att undvika att ta hem kompisar eller låta föräldrarna komma till skolan.

MATERIELLA PRYLAR TYCKS BLI ALLT VIKTIGARE SOM STATUSMARKÖRER BLAND BARN. MARIE FÖRKLARAR:

– Barn vill vara som andra barn och ha det som andra barn har – och det kan också vara en förutsättning för att bli socialt accepterad. De barn som saknar rätt kläder, skor, smartphones, sportutrustning och spel känner sig ofta

MARIE ANGSELL, SAKKUNNIG SOCIONOM PÅ BRIS FOTO: BRIS

utanför. Den sociala pressen kan i värsta fall leda till att barnet tar till andra, ibland dåliga, sätt att skaffa prylarna på. Att inte kunna ladda ny surf på mobilen eller inte ha råd att åka kollektivt påverkar också barnets möjlighet till relationer.

SKA MAN SOM VUXEN PRATA MED BARN OM FAMILJENS EKONOMISKA SITUATION, OCH VAD SKA MAN TÄNKA PÅ NÄR MAN I SÅ FALL GÖR DET?

– Föräldrar kan vilja avlasta sina barn genom att inte berätta eller låtsas om sin ekonomiska oro. Barn känner ofta av situationen bättre än vad vuxna tror, men behöver också vuxnas hjälp att förstå den. Det som är obegripligt är ofta skrämmande, kanske gör sig barnet en bild av att läget är värre än det är. Så prata med ditt barn. Som jag sa tidigare försöker många barn underlätta för föräldern på olika sätt, till

exempel genom att avstå från att fråga och berätta om vissa saker. Det kan vara bra om ni istället gemensamt pratar och kommer överens om på vilket sätt barnet kan hjälpa till.

VAD KAN VUXNA UTANFÖR FAMILJEN GÖRA?

– En viktig sak du som vuxen både i och utanför familjen kan göra, är att göra den ekonomiska utsattheten och känslorna kring den möjliga att prata om. Att prata är att avdramatisera, det gör det svåra mindre laddat. Visa att du är en person barnet kan prata med och berätta för om barnet skulle vilja. Är du lärare eller någon som på annat sätt möter många barn, ta tillfällen att påminna om att barn och familjer har det olika, att det kan vara svårt ibland men att barn har rätt att må bra och föräldrar har rätt till stöd för att klara av att vara bra föräldrar.

Är du barn och vill prata med Bris? Numret är 116 111. telefonen är öppen 14-21 alla dagar. Det är gratis och du kan vara anonym om du vill.

Barn tar ansvar för familjens ekonomi

Barn tar ansvar för familjens situation genom att hjälpa till ekonomiskt, genom att dölja situationen eller hantera oro från folk runt omkring.

Barn som lever i ekonomisk utsatthet har ökad risk för socialt utanförskap, enligt barnfattighedsforskare. Ekonomin begränsar möjligheten att delta i fritidsaktiviteter som kostar pengar eller kräver viss utrustning. Detsamma kan gälla att bjuda in till kalas eller ta med kompisar hem.

TRE VANLIGA STRATEGIER HOS BARN

VARA SPARSAM och inte slösa med pengar och saker, till exempel genom att spara det man själv får eller inte be om pengar.

TA ANSVAR för föräldrarnas situation och känslor genom att tacka nej till kalas eller skolutflykter för att inte belasta familjens ekonomi.

ANSTRÄNGA SIG för inte låta familjens ekonomiska utsatthet märkas, till exempel genom att skaffa sig en klädstil som kostar mindre pengar.

LÄSTIPS

"En erfarenhet rikare?" av Stina Fernqvist

"Barnfattigdom: om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv" av Elisabeth Näsman

FOTO: RASMUS BRANDIN

Hela samhället påverkas

Barnfattigdom får inte bara konsekvenser för det enskilda barnet. *Hela samhället påverkas av att barn i Sverige växer upp med mycket olika ekonomiska förutsättningar.*

I Barnombudsmannens rapport från 2018 intervjuas barn i områden med statistiskt sett sämre hälsa, ekonomi och skolresultat än i övriga landet. Barnen i rapporten uttrycker en känsla av att samhället struntar i dem, att deras röster inte räknas och att vuxenvärlden har för låga förväntningar på dem. De har låg tillit till vuxenvärlden och svaga förhoppningar om sin egen framtid. De upplever att det görs för lite för att förbättra deras situation.

Fattighedsforskare pratar om materiella, sociala och hälsorelaterade konsekvenser för barn i familjer med

svag ekonomi. Barnfattigdom riskerar att förstärka utanförskap och öka avstånd mellan grupper i samhället. Ekonomisk forskning visar också att det finns ett samhällsekonomiskt perspektiv på utanförskap. Att låta barn och tonåringar växa upp med mycket begränsade resurser utan att ingripa, innebär på längre sikt faktiska, ofta ekonomiskt kännbara, konsekvenser för samhället.

För att undvika detta menar forskarna att samhället måste göra väl avvägda och förebyggande, sociala investeringar. Sker inte detta blir den samhälleliga kostnaden mycket större.

LÄSTIPS

"Utanförskap, våld och kärlek till orten" av Barnombudsmannen

"Utanförskapets pris: en bok om förebyggande sociala investeringar" av Ingvar Nilsson och Anders Wadenskog med flera

Fattigdom och konsumtion

Att leva i en tid präglad av näthandel, digitala lån och sociala medier innebär utmaningar för den som har ont om pengar. Majblomman har intervjuat **Torbjörn Hjort** som är docent i socialt arbete vid Lunds Universitet och forskar om fattigdom och konsumtion bland barnfamiljer.

”Att välja bort konsumtion är hög status. Att handla second hand för att man är fattig signalerar något annat.”

HUR PÅVERKAR KONSUMTIONS-KULTUREN MÄNNISKOR SOM HAR ONT OM PENGAR?

– Forskning visar att konsumtions-samhället har blivit intensivare och mer påtagligt, och att vi bedömer varandra allt mer utifrån hur vi konsumerar. Det blir svårare att säga nej, främst för dem som befinner sig längst ner i inkomst-hierarkien.

FÖRKLARA

– Det kan handla om miljö och second hand, till exempel. Till secondhand-butiker ska man inte gå för att man inte har råd, utan för att man har gjort ett val. Att välja bort konsumtion är hög status. Att handla second hand för att man är fattig signalerar något annat.

VAD BETYDER DET FÖR FATTIGA FAMILJER ATT DET GÅR ATT SKULDSÄTTA SIG SNABBT OCH ENKELT?

– Det är ett stort samhällsbekymmer och problematiskt att krediter och nät-konsumtion är så nära och lockande. Det är så klart svårt att motstå, särskilt om man kanske köper saker man inte har råd med för att kunna ge sitt barn något

som andra har. Vi vet att en stor del av överskuldssatta människor har låga och osäkra inkomster. Inom forskningen har man inte tittat på gruppen överskuld-satta, eller på människor som har sjuk-ersättning eller på dem med inkomster precis över normen för försörjningsstöd. Vi behöver lära oss mer om olika fattigdomskategorier. Hur ser man på sig själv som överskuldssatt? Hur ser omvärlden på en? Hur påverkas barnen?

VAD TÄNKER DU OM ATT BARN-FATTIGDOMEN MINSKAR SAMTIDIGT SOM KLYFTAN MELLAN BARN ÖKAR?

– Jag tittar ju på normer för konsumtion, och inkomstmässigt så kanske de här familjerna har kommit lite över fattigdomsgränsen. Men samtidigt har normen för vad som bör konsumeras dragit iväg. Ökar medelinkomsttagarna sina inkomster, så ökar och förändrar de sin konsumtion.

VISSA MENAR ATT BARN HAR ORIMLIGA KRAV. SAMTIDIGT VET VI ATT DEN SOM SAKNAR RESURSER LÄTT HAMNAR UTANFÖR. KOMMENTAR?

– Jag tror att den moraliska invänd-

TORBJÖRN HJORT FOTO: JOHAN LINDSKOUG

FOTO: RASMUS BRANDIN

ningen har att göra med att man inte vill se att det finns fattigdom, och man jämför med tredje världen. Sociala problem tenderar att individualiseras, och därmed får vi individuella förslag på lösningar. Man skambelägger fattigdom och låga inkomster. Man bortser från samhälleliga faktorer och betraktar det som en individfråga, där personen som är fattig behöver fler incitament och mer motivation.

VAD SÄGER DU OM TV-PROGRAM SOM SANERAR FOLKS EKONOMI, MEN OCKSÅ KRITISERAR LÅGINKOMSTTAGARE MED HÖGA SKULDER?

– Jag tycker att det är problematiskt, det individualiserar komplexa sociala processer. Det handlar om skillnaden mellan människors möjligheter att konsumera och om att försöka konsumera så som man uppfattar är normalt. Det som bekymrar mig är att man förenklar och hänger ut människor som har det knepigt. Då får människor en förenklad bild av fattiga människor som inte alltid stämmer. Man skulle kunna göra program om överskuldssättning och ha en helt annan vinkling.

DU SKREV DIN AVHANDLING 2004. HUR UPPLEVER DU ATT SAMHÄLLET HAR UTVECKLATS SEDAN DESS?

– Utsattheten är större. Osäkerheten kring socialförsäkringssystemet är också större. Kraven för tillgång till systemet har ökat och bidrag har blivit mer skamfyllt. Dessutom har vi en helt annan, mer påträngande kreditmarknad. Det gör att man kan lösa vissa konsumtionsproblem på kort sikt men som vållar större problem på lång sikt. Förr var socialbidraget det yttersta skyddet, i dag skulle det kunna vara civilsamhället och kreditgivningssystemet.

VAD BETYDER SOCIALA MEDIER I SAMMANHANGET?

– En hel del. Nu behöver inte lärarna fråga barnen vad de har fått i julklapp när vårterminen börjar. Det vet barnen på själva julafton, via sociala medier. Sociala jämförelser med prylar och inte minst resor har blivit en möjlighet, men samtidigt betyder det att barn jämför sig hela tiden.

FAKTA

Nya siffror visar att knappt 183 000 barn växer upp i ett hem där minst en förälder har skulder eller en pågående skuldsanering hos Kronofogden. Källa: Kronofogden

FOTO: RASMUS BRANDIN

”Har man föräldrar som inte har möjlighet att ”ge” allt man tycker att man ska ha, så hamnar man ju i en ganska komplicerad situation gentemot alla andra. Och det verkar ju va det som folk är intresserade av. Materialism. Det finns inget värde i dyra saker. Det finns ett värde i att vara schysst. ”

Little Jinder, Majblommans ambassadör 2019

Konsekvenser i skolan

Skolan ska vara en plats där barns ekonomiska eller sociala situation inte ska spela någon roll. Det sägs i skollagen och barnkonventionen att *alla barn har rätt till en likvärdig utbildning*. Var och en ska få möjlighet att lära sig och utvecklas, oavsett bakgrund.

Sakkunniga och politiker är överens om att satsningar på en likvärdig skola är ett effektivt sätt att motverka klyftor mellan barn. Det är dessutom bra både för individen och för Sverige som kunskapsnation. Trots samsynen kring betydelsen av en jämlik skola, är det inte den utvecklingen vi sett de senaste decennierna.

En segregerad skola leder till bristande jämlikhet bland barn och så småningom till ojämlika chanser på arbetsmarknaden. Samhällets ekonomi påverkas också negativt av en kluven skolstruktur som missar att ta vara på alla barns potential att lära sig. OECD kopplar också sjunkande skolresultat i Sverige till den ökade segregationen. Organisationen och Skolverket rekommenderar snarlika åtgärder. Det handlar främst om att underlätta skolvalet för att bryta segregationen, om att höja lärar-

kårens status och om att få fler behöriga lärare att söka sig till skolor med stora utmaningar. Att det fria skolvalet har påverkat utvecklingen mot ökad segregation verkar debattörer vara mer eller mindre eniga om. Frågan är snarare vad man vill göra för att vända utvecklingen. Svenskt Näringsliv vill göra skolvalet obligatoriskt och rikta information till socioekonomiskt utsatta familjer. Vidare vill man arbeta för att höja kvaliteten på skolor med låga resultat. Tankesmedjan Arena/Arena Idé är mycket kritisk till skolvalssystemet, som man menar dränerar skolans kompensatoriska uppdrag och ökar segregationen mellan barn.

Stiftelsen The Global Village är en av många aktörer som kan bekräfta att det svenska samhället har blivit mer segregerat. Dessutom har stiftelsen tagit reda på vad människor som bor där segregationen slår hårdast upplever. I rapporten ”Perspektiv 2019” intervjuar The Global Village personer i Sveriges mest utsatta områden. Svaren pekar på att det finns hög medvetenhet om skolsegregationen och de problem som följer med den. En majoritet av de intervjuade håller fram skolan som viktig för barns ökade jämlikhet. Sex av tio anser att lagstiftning vore bra eller mycket bra för att få en mer blandad bakgrund bland barn i svenska skolor.

LÄSTIPS

”Perspektiv 2019: Två tusen svar från Sveriges utsatta områden” av The Global Village

”Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor” av Skolverket

”Strenght through diversity’s Spotlight Report for Sweden 2019” av OECD

”Lika för alla?” av ESO

”Ett utmanat Sverige” av Svenskt Näringsliv

”Ett söndrat land” av Arena Idé

EMMA LEIJNSE FOTO: ÅSA SJÖSTRÖM

Skolan blir allt sämre på att kompensera för elevernas sociala arv

De ökande skillnaderna mellan skolor och elever är smärtpunkten i svensk skola idag. Medan politikerna inte kan komma överens om motåtgärder *läggs ansvaret för segregationen i föräldrarnas knä.*

TEXT: EMMA LEIJNSE

Under två års tid har jag regelbundet besökt två skolklasser. På den ena skolan har elevernas föräldrar en ovanligt hög utbildningsnivå. På den andra skolan är den betydligt lägre än genomsnittet i Sverige. Den skillnaden får stora konsekvenser. Här är några saker som skiljer klasserna åt:

I den ena klassen har alla elever minst ett eget rum. Om deras föräldrar är skilda har de ett eget rum på vardera stället. **I den andra klassen sover nästan alla elever i ett rum som de delar med nån annan: det kan vara föräldrar, eller syskon, ibland delar de med hela familjen.**

I den ena klassen kan alla eleverna be sina föräldrar om hjälp med läxan när det behövs. **I den andra klassen måste en del av barnen istället hjälpa sina föräldrar med språket och med myndighetskontakter. Läxorna får storasyskon försöka hjälpa till med, eller någon kompis i klassen.**

I den ena klassen går föräldrarna till sina jobb som universitetslärare, försäljningschefer eller sjuksköterskor. **I den andra klassen har en minoritet av eleverna två lönearbetande föräldrar.**

I den ena klassen har eleverna fritidsaktiviteter - de idrottar eller spelar ett instrument - flera gånger i veckan. **I den andra klassen har nästan ingen av eleverna en fritidsaktivitet som anordnas utanför skolan.**

I den ena klassen går eller cyklar de flesta barnen till skolan varje dag. Det gör de i den andra klassen också. **Men de går längs gator och förbi platser där människor med jämna mellanrum blir skjutna till döds. Sju skottlossningar, varav tre mord, har skett i skolans absoluta närhet under de senaste två åren.**

I den ena klassen har de allra flesta eleverna svensk bakgrund. **I den andra klassen har ingen det.**

EMMA LEIJNSE är författare, sakkunnig i skol- och utbildningsfrågor och journalist på Sydsvenska Dagbladet. Hon har belönats med Publicistklubbens pris Guldpennan för boken *“Fördel kvinna - den lysta utbildningsrevolutionen”*.

Här finns smärtpunkten i svensk skola idag: skillnaderna mellan skolor och elever i Sverige har ökat i tjugo års tid, och skolan blir allt sämre på att kompensera för elevernas sociala arv, den så kallade likvärdigheten. Långtidsutredningen som kom i augusti, var den senaste i en rad av utredningar i både Sverige och från OECD som visar samma sak. Orsakerna till de växande skillnaderna är ökad bostadssegregation, skolval och allt fler friskolor.

Detta händer inte i andra länder: Sverige sticker ut.

Om man lyssnar på vad politikerna säger så vill de inte ha den här utvecklingen. Vid riksdagens öppnande i början av september talade statsminister Stefan Löfven om den likvärdiga skolan som Sverige en gång hade, och som han vill tillbaka till. Flera statliga utredningar som ska föreslå åtgärder för stärkt likvärdighet är på väg, både i grundskola och gymnasium, i fritidshem och på komvux. Förslag om förstatligande, ordningsbetyg, ökad kontroll av betygsinflation eller läsaskrivaregaranti sägs ha ett och samma mål: att minska skillnaderna. Att göra alla skolor till bra skolor. Så varför fortsätter vi åt ett håll dit ingen säger sig vilja gå?

Inte heller föräldrarna verkar vilja se den här utvecklingen. När den vita medelklassen tillfrågas om vilken skola vi vill ha för våra barn, så svarar de flesta att det helst ska vara en blandad skola. Vi tycker om tanken på att våra barn träffar människor med annan bakgrund för att de ska bli toleranta och öppna.

Men sen när vi väl väljer skola, gör vi precis tvärtom. Vi må ha principer och önskingar om hur samhället borde vara, men de är lätta att bortse från när det gäller att göra det som vi tror är bäst för våra barn. Både svenska och invandrade föräldrar vill ha sina barn i skolor med svenska elever. Det är kanske inget man uttalar eller nåt man är stolt över - men det är så man gör, om man kan. Det spelar mindre roll med pedagogiken eller resultaten eller lärarstaben på skolan: en skolas starkaste valuta när det gäller att locka till sig fler elever, är att ha elever som kan det svenska språket. Det blir en självförstärkande spiral. Ju större skillnader mellan skolor, desto starkare blir drivkraften för föräldrar att hitta det som anses vara ”rätt” skola, det som man tror är en ”bra” skola till sina barn. Och ju mer föräldrarna kämpar för att slippa de så kallat ”dåliga” skolorna, desto större blir skillnaderna mellan skolor.

Systemet är helt enkelt inte konstruerat för att motverka den utvecklingen. Och den politiska viljan att ändra på systemet verkar inte heller tillräckligt stark. Trots utredningar och regeringsförklaringar ligger ansvaret för skolsegregationen i föräldrarnas knä.

Men det är fel ställe. Enskilda individer ska inte behöva ta ansvar för en samhällsfråga som är strategiskt viktig på nationell nivå. Så länge den ligger kvar där, kommer skillnaderna mellan skolor att fortsätta öka.

FAKTA

Barn i ekonomiskt starkare familjer idrottar mer än barn i familjer med svag ekonomi. Det visar till exempel forskargruppen "Ung Livsstil" och en undersökning från SVT Sport. En studie från Göteborgs universitet visar även att barn till högutbildade och kulturutövandes föräldrar är överrepresenterade i kulturskolan.

FOTO: RASMUS BRANDIN

Ojämlig fritid

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till lek, vila och fritid. *Så är det inte för alla barn i Sverige.* Majblomman delar varje år ut miljontals kronor i ekonomiskt stöd till barns fritidsaktiviteter.

Det kan handla om medlemskap i föreningar, kostnader för lägervistelser eller utrustning som krävs.

"En meningsfull fritid utgår ifrån vad barn och unga själva vill. Personligen gillar jag idrott, och att engagera mig i samhällsfrågor för ungdomar. Det är meningsfullt för mig. Men det kan vara vad som helst som får barn och unga att känna sig sedda, att samhället har förstått deras behov."

FAISA JAMA NUR, 17 ÅR
AKTIV I FRAMTIDENS FÖREBILDER, BORLÄNGE

UNICEF menar att vuxna ska uppmuntra och erbjuda meningsfull fritidsverksamhet för barn. Rätten till lek, vila och fritid innebär att alla barn också ska ges möjlighet att delta. Det finns i barnkonventionen eller hos FN ingen vidare vägledning om vad en meningsfull fritid innebär.

Skollagen säger att barn ska erbjudas en meningsfull fritid men definierar inte vad begreppet innebär. Regeringens proposition till skollagen från 2009 anger att en meningsfull fritid förutsätter att verksamheten är utformad med barnens "behov, intressen och erfarenheter som grund". När Skolverket beskriver fritidsverksamhet i skolans regi nämns vikten av att personalen kan erbjuda en fritid som är stimulerande och utvecklande, samt vikten av att verksamheten är varierad.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, menar att en meningsfull fritid innebär att verksamheten vet vad unga efterfrågar och har för behov. De konstaterar att unga behöver kunna identifiera sig med den bild som finns av verksamheten och dess besökare. Inflytande och tillgänglighet är viktigt i sammanhanget. Barn och unga behöver känna igen sig, ha en relation till verksamheten och att det ska vara möjligt för alla att delta.

Det är enligt MUCF tydligt att samhället har ett ansvar att skapa en meningsfull fritid för alla barn.

Barnombudsmannens rapport från 2018 visar hur barn som är delaktiga i civilsamhället och har en aktiv fritid har större framtidstro och tro på sig själva jämfört med de barn som saknar något meningsfullt att göra på fritiden. En meningsfull fritid kan vara att gå till den lokala fritidsgården, att delta i någon sport, kulturskola eller förening. Barns självkänsla och framtidstro byggs upp i sammanhang som skapar relation, inspirerar och ger mening.

Att kunna erbjuda barn en meningsfull fritid är inte självklart i familjer med små ekonomiska resurser. Detta bekräftas av ansökningar om ekonomiskt stöd som kommer in till Majblomman. Fritidsaktiviteter förekommer ofta och beskrivs som en källa till inspiration och en betydelsefull plats för umgänge med vänner och jämnåriga. Många aktiviteter är dyra och ska betalas i sin helhet i början av varje termin. Det är inte möjligt om pengar saknas till det mest nödvändiga, som mat, kläder och hyra. Samtidigt är behovet av aktiviteter ofta mycket angeläget för just de barn vars föräldrar inte har tillräckligt med pengar. De som berörs är inte sällan trångbodda familjer som inte utan vidare kan skaffa den utrustning som krävs.

DEL 3

LÖSNINGAR

I denna sista del lyfter vi fram möjliga lösningar på problemet barnfattigdom. Genom reportage och intervjuer undersöks initiativ och idéer som kan motverka de konsekvenser barnfattigdom får.

EN SOCIAL INVESTERING är en avgränsad insats som i förhållande till ordinarie arbets sätt förväntas ge bättre utfall för insatsens målgrupp och samtidigt leda till minskade samhälls-ekonomiska kostnader på sikt. Begreppet investering betonar det långsiktiga perspektivet liksom ett medvetet risktagande; att man på ett strukturerat sätt satsar resurser för att uppnå ett visst resultat, utan att på förhand säkert veta att detta kommer att åstadkommas. Det antagna sambandet mellan insats och förbättrade resultat ska dock underbyggas av beprövad erfarenhet och evidens.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting

Vad kan vi göra åt barnfattigdom?

Befintliga regelverk

Det är fullt möjligt att motverka barnfattigdom med stöd av den barnrätt som finns idag. Utöver att barnkonventionen snart blir lag i Sverige finns ett nät av regler som stöttar och skyddar barn. Genom att exempelvis följa skollagens regler om avgiftsfrihet och andra kompensatoriska åtgärder är en del vunnet. En korrekt tillämpning av socialtjänstlagen gör att barns position i familjer med försörjningsstöd förbättras. Att genomgående använda ett barnperspektiv vid rättstillämpning skapar bättre förutsättningar för alla barn i Sverige.

Sociala investeringar

Nationalekonomisk forskning visar att sociala investeringar inte bara ger enskilda barn och ungdomar det de har rätt till vad gäller utbildning och fritid. Det förbättrar även chanserna till ett produktivt och gott liv i vuxen ålder, och det innebär att samhället sparar pengar. För att klargöra detta har forskare räknat på vad det kostar att inte investera i unga människor som riskerar utanförskap.

Att prioritera bort de kostnaderna kan verka billigare på kort sikt, men är utan tvekan dyrare när man tittar på vad en människas hela liv i utanförskap kostar samhället.

Arbete och ersättningsnivåer

Många av de maktavare som Majblomman pratar med om barnfattigdom väljer att börja sina resonemang med arbetsmarknadspolitik. Tanken är ofta att barn får det bättre när deras föräldrar kan försörja sig genom ett arbete med rimlig lön. Detta är ett sätt att angripa problemet, och löneutvecklingen under 2000-talet visar att resonemanget är befogat. Barnfattigdomen har minskat när lönerna gått upp. Samtidigt ser vi att klyftan ökar mellan barn i ekonomisk utsatthet och barn med familjer som har tillräckliga resurser. Många debattörer påtalar att välfärdssystemet måste hänga med för att barnen inte ska drabbas.

Det går att vända en skola

Han är utbildningschefen som utsetts till Årets svensk och hyllats för sitt *sommarprat* i P1. Mest känd är **Hamid Zafar** för sina år som effektiv rektor på Sjumilaskolan i Göteborg. Tack vare en välfungerande metod löste han tillsammans med lärarna *problemen med hög personalomsättning, låga förväntningar på eleverna och betydande kunskapsluckor*.

HAMID, KAN DU BERÄTTA OM ER METOD?

– Till att börja med saknades rutiner och en tydlig organisation. Det ledde till hög omsättning av personal som givetvis påverkade elevernas resultat. Samtidigt fanns också låga förväntningar på eleverna. Det var ganska fruktansvärt, nästan som att man utgick från att barnen inte hade förmågan att klara sin skolgång. Så vi byggde en ny organisation från grunden. Vi anställde fler behöriga lärare, skapade en tydlig rollfördelning och tog fram väldigt konkreta regler.

VAD VAR DET FÖR REGLER SOM BEHÖVDES?

Gemensamma ordningsregler. Vi skrev till exempel ner hur vi förväntade oss att man som lärare och elev startar och slutar en lektion, vi bestämde rutiner för skadegörelse och klargjorde konsekvenser. Det handlar om tydlighet helt enkelt – inte i syfte att straffa utan för att säga; det här förväntar vi oss. Och eleverna klarade så klart av det.

HUR JOBBADE NI MED ELEVERNAS KUNSKAPER?

– Vi upptäckte en hel del kunskapsluckor när vi screenade av alla elever. Då pratar jag om de barn som hade gått på Sjumilaskolan hela tiden, inte om nyanlända utan språkkunskaper. På grund av läraromsättning, stök och oro hade de här eleverna fallit mellan stolarna. Vi hade elever som gick på högstadiet och inte kunde multiplikationstabellen eller som inte kunde läsa med bra flyt. Vi delade in dessa elever i smågrupper och började jobba, och det gav resultat.

HUR ARBETADE SJUMILASKOLAN MED UPPDRAGET ATT KOMPENSERA FÖR BARNENS OLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR?

– Absolut, en av orsakerna till de stora skillnaderna på skolor är hur mycket man behöver jobba kompensatoriskt. Vi analyserade barnens situation, och upptäckte att många var trångbodda. Det betydde att de inte kunde göra läxor ordentligt samtidigt som de kanske inte fick

gå på fritidsgården, så vi startade en eftermiddagsskola med bland annat läxhjälp, designverkstad och andra aktiviteter. Det gjorde vi i samarbete med olika aktörer, som Stiftelsen Läxhjälp, Sveriges Radio och frivilligorganisationer. Eleverna fick också simlektioner fyra dagar i veckan. Vi var två grupper som åkte och simmade nästan varje eftermiddag. Andra skolor får kanske detta ”gratis” genom att barnen redan kan simma, men i vårt upptagningsområde är det inte så.

HUR LYCKAS MAN FINANSIERA EFTERMIDDAGSSKOLA OCH SIMSKOLA?

– Det är så klart en utmaning. Skolinspektionen hade ålagt skolan ett vite på 1,5 miljoner. Den pressen fick igång processen snabbt, och gjorde att vi fick ett tillskott från politikerna. Inspektionen blev som en utomstående konsult som kunde skriva fram bristerna för oss. Det var tacksamt, måste jag säga. Och så hade vi ideella samarbeten. Vi jobbade med *Röhsska Museet* som hade designverkstad på

”De som kan skolan bäst är ju eleverna, det är av dem jag som rektor kan få bäst input.”

HAMID ZAFAR FOTO: THRON ULBERG

skolan en gång i veckan. Det kostade inte mycket. Och vi hade universitetsstudenter som jobbade helt ideellt med läxläsning.

OCH HUR FICK NI BARNEN ATT KOMMA PÅ LÄXLÄSNING?

– I Biskopsgården är det många barn som inte går till fritidsgården, av olika skäl. Däremot har många här stor tilltro till skolan. Vi hade elever som satt på läxhjälp till klockan åtta på kvällen.

Så kallad pedagogisk segregation är när rektorer och behöriga lärare överger skolor med problem, varpå kvaliteten sjunker. Vissa röster vill motverka detta genom att göra skolvalet obligatoriskt, så att även

barn i utsatta områden söker sig till eftertraktade skolor.

TROTS SIN RESA MED SJUMILASKOLAN HÅLLER HAMID ZAFAR DELVIS MED DESSA DEBATTÖRER.

– Det här är inte en enkel fråga. De som resonerar så har både rätt och fel. Du kan få en skola som Sjumila, där 99 procent har svenska som andraspråk, att vända. Du kan få eleverna att höja sina skolresultat. Utmaningen är att få eleverna att känna sig som en del av majoritetssamhället eftersom våra segregerade städer bidragit till att barnen växer upp i isolerade öar utan någon större kontakt med varandra. Detta är en enorm utmaning. Där har du en uppförsbacke. Nästan ingen elev

på Sjumila hade vänner med svensk bakgrund. Skolorna i förorten är byggda under miljonprogrammet, och tanken var att man skulle ha nära till sin skola. Men då var inte städerna segregerade, så det håller inte idag.

TILL SIST, KÄNDE BARNEN STOLTHET ÖVER ”NYA” SJUMILASKOLAN?

– Ja, det gjorde de. Vi införde ”rektorstimmen” och där märktes det tydligt. Varannan vecka ropade vi ut en siffra i högtalaren i varje klassrum. Siffran betydde att en viss elev skulle sitta och prata med rektorerna, som klassens talesperson. De som kan skolan bäst är ju eleverna, det är av dem jag som rektor kan få bäst input.

AMGEED, 10 ÅR

Minimix – en frizon och ett andra hem

Av sex särskilt utsatta områden i Göteborg ligger tre i Angered. Ett av dem är Hammarkullen där 4065 av områdets 8271 invånare är under 29 år. Men här finns också en plan och en plats för att ge barnen andra förebilder.

TEXT: KARWAN FARAJ FOTO: HAVAL MULLA NAZAR

Jag växte upp i det här området, jag har verkat här som fritidsledare och jobbat här till och från i 15 år. Det är odiskutabelt att många av barnen och människorna i Hammarkullen har andra ekonomiska och sociala förutsättningar än i övriga Göteborg. Andras blickar på en ute i samhället gör ont, skolan har inte alltid tillräckligt med resurser och föräldrar måste vända och vrida på varje slant för att kunna köpa det mest nödvändiga.

Jag har träffat många barn och ungdomar som dragits med skammen över att deras föräldrar inte har råd med självklara

saker som en varm vinterjacka. Barnens förståelse över att föräldrarna har nog med problem gör att de inte vill belasta föräldrarna och får dem att lösa saker på egen hand. De utvecklar egna sätt att försörja sig, egna sätt att lösa problem på, vilket kan föra in dem på en kriminell bana där snabba cash är lättare att få än pengar från föräldrarna. Så vad krävs för att bryta den onda cirkeln?

Jag kom själv till Sverige som krigsflykting, 14 år gammal, tillsammans med sex syskon. Pappa hade lånat tiotusentals kronor från släktingar för att finansiera flykten. Socialbidraget skulle räcka både till levnadskostnader och

avbetalning av skulden vilket gjorde att han alltid fick vänta ut reatillfällen och ”köp-tre-betala-för-två-varor.” Jag minns att jag och mina syskon en dag blev utskrattade av de andra barnen för att vi hade likadana kläder på oss.

Mina föräldrar kompenserade alltid det materiella vi saknade med meningar som ”var stolta över vad ni har, det är inte kläderna som gör dig till en bättre eller sämre människa, det viktiga är att vara en god person” osv men jag förstod också ganska tidigt att detta var ett sätt för mina föräldrar att ersätta en dålig självkänsla som fattigdom ibland kan föra med sig med ord som skulle bygga någon slags stolthet typ ”även om jag är ekonomiskt fattig så har jag en massa rika egenskaper”. För just sociala rikedomar som ödmjukhet, passion och hjälpsamhet kostar inga pengar. Många gånger kan sådana egenskaper också bli vägen till att bryta sig ut ur utanförskapet, men då måste det finnas vuxna förebilder som planterar dessa egenskaper hos unga. Och det finns

det i Hammarkullen, i ett rött hus vid torget, tack vare idag 24-årige Hammarkullebon **Mohammed Ali**. ”Sen jag har varit liten har jag alltid drömt om att förändra Hammarkullen. Jag vill att mina barn ska växa upp här, gå i skola här, men jag vet också att grupptricket i området är enormt. Så jag förbereder för mina barns framtid, kompisarnas barns framtid. Skapar ett samhälle fullt av positiva ledare som skapar andra ledare”.

Mohammed märkte tidigt hur den kriminella utvecklingen påverkade barnen i området. Såpass unga killar som 12-13-åringar sålde knark och andra unga killar som hängde på torget riskerade att även de få ett lagbrytande öde.

Det som får bågaren att rinna över en sen vår 2015 är när Mohammed är på väg hem från skolan och ser sin tioårige lillebror tillsammans med en vän på torget. Mohammed undrar vad de gör där. Killarna svarar att de har tråkigt. Orolig för att hans lillebror ska börja se upp till de unga kriminella på torget

FAKTA MINIMIX

Öppettider: Måndag, tisdag, torsdag: 17.00-20.30

Den enda fritidsgård i Göteborg som är öppen på kvällstid för barn i mellanstadiet

Ca 50-70 besökare per dag.

Minimix har en årsbudget på 605 000 kronor.

Lokalen som Minimix bedriver sin verksamhet i är 171 kvadratmeter.

ROJIN, 11 ÅR

MINIMIX FINNS TILL FÖR BARN MELLAN 10-14 ÅR

går Mohammed till sin fritidsgård, Mixgården, platsen dit han alltid kunde gå för att diskutera sina tankar, och presenterar en idé om en fritidsgård likt Mixgården fast för de yngre, en Minimix för mellanstadiet. De börjar ringa runt för att jaga en lokal. Efter två veckor har de öppnat. ”Det var en förfärlig lokal, det var mögel, råttor och ingen ventilation. Jag minns att en dag så städade jag i 14 timmar.”

Första dagen kommer 47 barn, dessa sprider vidare ordet till sina kompisar och antalet besökare ökar, Mohammed arbetar ideellt i ett år, innan kommunen får ordning på den röda stugan vid torget som då var mycket sliten.

Efter renoveringen hade Minimix invigning och välkomnades av över 70 barn. Stadsdelen gav Mohammed en anställning och kompletterade med timanställdpersonal där den äldsta idag är 27 år och alla har olika bakgrunder med rötter från länder som är representerade i Hammarkullen. Ledarna börjar bli en del av utvecklingen av det sociala arbetet i Hammarkullen. Minimix har inlett ett samarbete med skolan och socialtjänsten hör av sig om det är problem med ett barn som brukar komma till verksamheten.

Ledarna arbetar mycket med attitydförändring genom att stärka barnens självförtroende och självkänsla.

”De barnen som inte får bekräftelse spelar ofta dumma, spelar clown mot sina kompisar på ett dåligt sätt. Jag brukar upprepa ’Du är inte dum, du är smart’ och till slut kommer barnet och säger ’Mohammed, du ska veta vad jag gjorde i skolan, jag blev klar med min matte.’ Då säger jag till dem ’du ser, du är smart, du är inte dum’. Vi matar deras öron med positiva saker för de får

SAJAD, 12 ÅR.

MOHAMMED ALI

höra tillräckligt med negativa saker från övriga samhället.”

Mohammed erbjuder barnen trygghet. Han är storebror, pappa, kompis och samtidigt ledare. Hans engagemang när de var yngre ger skörd när de nu har blivit äldre. Han har funnits i deras liv och skapar tillit på gräsrotsnivå utan att möta barnen med en torr ovanifrånfrånhållning.

”Relation är receptet till Minimix framgång. Det tar lång tid att skapa relation med unga, speciellt med unga som blivit svikna många gånger. Men hur macho du än är, hur tuff du än vill vara, inombords så älskar du att någon bryr sig om dig.”

Han berättar att helgerna kan vara jobbiga för vissa av barnen. Rastlösheten ledde till att 15 av Mohammeds ungdomar sprang in i den lokala kiosken en helg och skapade kaos. Två veckor efter händelsen fick föräldrarna reda på vad ungdomarna hade ställt till med. Han samlade ungdomarna, ifrågasatte vad

de har gjort, han fick dem att förstå att det de hade gjort var fel. Sedan tog han med sig alla 15 killar tillbaka till kioskinnehavaren och de bad kioskägaren om ursäkt en och en.

Klockan är 17.00 och det är dags att öppna Minimix. Personalen hälsar på alla genom att skaka hand, välkomna in och skriva in barnens namn på närvarolistan, det är en livlig stämning.

Mohammed tar fram sin mobil och filmar barnen. ”Det är för vårt Instagramkonto och Facebook”, förklarar han. Besökarna har ofta unga föräldrar som själva använder sig av sociala medier, Minimix har därför skapat ett eget Instagramkonto där de filmar sina aktiviteter och många av deras följare är föräldrarna. När de ser vad barnen gör känner de sig trygga. Mohammed har märkt att antalet tjejer bland besökarna ökat och en anledning är att föräldrarna känner sig trygga med verksamheten och vågar skicka dit sina döttrar.

Rojin är elva år och har bott i Hammarkullen hela sitt liv. Hon kommer från en stor familj med fler äldre syskon, Rojin är yngst, hennes föräldrar jobbar ofta långa pass. För två år sedan började hon komma till Minimix. Här fick hon många vänner via aktiviteterna.

”Det bästa minnet som jag har med Minimix är solidaritetslägret, det var mitt första sommarläger någonsin. Jag hade aldrig varit på läger innan.” Rojin beskriver personalen på Minimix som en extra familj som hon alltid kan vända sig till.

”Vi kan reta dem och de bara skrattar så de gör att man blir trygg. När Minimix stänger på kvällarna så kan man fråga personalen om de kan följa mig hem så gör de det.”

Hur har Minimix påverkat din vardag? ”I skolan var jag inte en duktig tjej, jag skrek mycket. Men på Minimix fick jag lära mig att inte göra så. Förut brukade jag hålla mina känslor inåt men nu kan jag berätta det för andra, jag har blivit mer hjälpsam ute och hemma med mina föräldrar. Minimix har lärt mig att vara mig själv, inte falla för gruppsytryck och vara stolt över mig själv.”

14-åriga **Safa** har vistats flitigt på Minimix sedan öppningen 2016. Hon berättar att hon har åtta syskon, ena föräldern studerar och den andra är sjukskriven.

”När jag hängde här i mellanstadiet så kände vi att det här var vårt andra hem. Fritidsgården har förändrat mitt liv mycket. Det var ingen som trodde på mig förutom min familj, ingen litade på

mig att jag kunde bli någonting. Men fritidsgården var alltid där och trodde på mig, om jag sa jag ville spela basket så arrangerade de en basketturnering så jag kunde visa att jag kan om jag vill. De har alltid varit där när jag behöver dem.”

Tolvårige **Sajad** bor tillsammans med sina tre syskon och föräldrar som studerar och berättar att föräldrarna pushar honom för att hitta på aktiviteter istället för att bara sitta hemma. Han minns sitt första besök, han gick in i lokalen och snabbt ut igen. Då kom Mohammed ut till honom och pratade för att dämpa Sajads nervositet. Sajad har fått jobba mycket med att våga ta kontakt med andra. Förr brukade han säga nej till mycket, nu vågar han mer. Gemenskapen gör att han har fått bättre självförtroende, säger han.

”Minimix är som ett lag, ett fotbollslag när jag är på plan, alla står bakom dig och hejar på varann.”

Den första kullen av besökare från starten 2016 går nu i nian och gymnasiet. Det har gått bra för nästan alla de ungdomar som engagerat sig i verksamheten och haft en ansvarsroll. Flera av dem har slussats in i andra föreningar och kontakten med personalen på Minimix står kvar.

Minimix en viktig aktör i Hammarkullen och en frizon där barn kan agera fritt bortom påtryckningar och negativ inverkan från de kriminellas agendor som ofta går ut på att förvalta ungas hopplöshet, rastlöshet och andra missnöjen till sin fördel i rekrytering till sina territoriella gäng.

”Minimix är som ett lag, ett fotbollslag när jag är på plan, alla står bakom dig och hejar på varann.”

FAKTA OM ANGERED OCH HAMMARKULLEN

Hammarkullen är en förort i Göteborgsstadsdelen Angered.

Angered har 53 758 invånare. Antalet barn mellan 10-14 år är 3 940.

Hammarkullen har 8 271 invånare. Antalet barn mellan 10-14 år är 680 (vilket innebär att Hammarkullen har flest barn i denna åldersgrupp i stadsdelen Angered)

Källa: Göteborgs stad

Hammarkullen tillhör den mest trångboddade stadsdelen i Västra Götalands län.

Källa: Boverket

Polisens nationella operativa avdelning har klassat Hammarkullen som ett särskilt utsatt område med hög arbetslöshet, brottsbenägenhet och kriminalitet och där barn och unga riskerar att påverkas av och se upp till kriminella aktörer.

Källa: Polisen

Hoppfull lösning på ridskoledröm

Maja Opacic, 12 år, hade inte råd att rida på ridskola. Istället startade hon och två vänner en kähphäst-ridskola, där de undervisar yngre barn i hoppning och dressyr. ”Med kähphästar får man som en liten dos av häst. Och just nu är det det närmaste jag kan komma att rida på riktigt”, säger Maja.

TEXT: ANNA KÅGSTRÖM, FRILANSJOURNALIST & FÖRFATTARE FOTO: RASMUS BRANDIN

De hemsnickrade hindren är framställda i en slingrande bana. Maja Opacic har precis varit i skolan och hämtat de tre kähphästryttare som ska vara med på dagens lektion. Nu står de samlade i trädgården som hör till ett av hyreshusen i förorten Tallkrogen i Stockholm. Samtliga kähphäst-elever går i trean. Nu förklarar Maja och kompiserna Mira den första övningen: ”Ni ska alltså hoppa banan här, efter varandra. Tänk på att sitta upp och av på hästen på ett korrekt sätt.” Den första eleven i kön kliver upp på sin kähphäst med svingande ben, fattar tyglarna och sätter av i galopp. Hopp – så flyger hon över varje hinder. – Man måste vänja sig vid högre höjder allt eftersom, säger Maja. Men viktigast av allt är självförtroende. Har man inte det, då kan man inte ens hoppa en centimeter.

Intresset för att rida och sköta kähphäst har vuxit i Sverige under senare år. Numera finns även arrangerade tävlingar, och många kähphäst-älskare visar upp både hur man rider och gör egna kähphästar på Instagram och Youtube.

För Maja Opacic är kähphästridning ett både givet och nödvändigt val. Hon skulle visserligen vilja gå på riktig ridskola, men som det är nu har familjen inte råd.

– Jag står i kö till en ridskola. Kanske kan jag börja rida när jag är 17–18 år. Tills dess är kähphästar ändå ett bra alternativ. Och vi har väldigt roligt när vi har vår ridskola.

Det började med att Maja och hennes två vänner tog med sina kähphästar till skolan och hoppade över ”allt som gick”

”Men viktigast av allt är självförtroende. Har man inte det, då kan man inte ens hoppa en centimeter.”

”Det är ingen idé att lägga energi på att vara sur. Det bara är så att vissa föräldrar har bättre lön eller utbildning och har råd med dyrare sporter. Vi är ändå inte fattiga, vi har mat i kylen. Och jag har mina käpphästar. Kanske har jag råd att rida på ridskola i framtiden, man vet aldrig.”

på rasterna – cykelställ, staket, bänkar... Så kom några yngre och ville lära sig att hoppa sådär högt, de med. Några veckor senare startade Maja och de två vännerna ridskolan, som snart firar ettårsjubileum.

Hinder, koner och andra träningsredskap lagras i en liten bod i trädgården. Där finns också en påse med riktigt hö till hästarna, som Maja och kompisarna har köpt på en djuraffär.

– Min kompis Mira går på riktig ridning, så hon är väldigt bra på grunder i dressyr, hur man sätter på träs och hanterar hästen. Därför har hon C-gruppen med nybörjare, som ju behöver lära sig mest. Jag är bra på att lära ut hopp över hinder på 60 centimeter. De i A-gruppen kan hoppa 70 centimeter. De använder också mest dressyr-ord.

Maja Opacic bor med sin mamma, storebror och två katter i en trea på nedre bottnen i ett hyreshus en bit längre bort. Strax intill deras hus breder villakvarteren ut sig.

– Det finns folk här som har jättemycket

pengar och bor i värsta husen, säger Maja. Samtidigt är det skönt att bo litet, tycker jag. Det är mysigare, och det blir inte så tomt om man är ensam hemma.

Sin allra första käpphäst köpte Maja för nära 200 kronor på Ica. Nästa häst heter Lacke och är sydd av Maja själv. Huvudet består av vadd, är klätt med ett svart tyg och har garn till man. Tränsen är rosa. Själva käppen är en gammal sopkvast i lättmetall, som Maja har virat med svart, tjock tejp. Efter det har hon sytt flera andra käpphästar.

– Lacke är lite vild, men snäll, och bra att hoppa med. Den svåraste att rida är Firefly. Hon är ganska lugn, men så plötsligt kan hon bli så rädd att hon blir alldeles stel och inte vill gå någonstans. Eller så springer hon iväg och försöker att slänga av mig. Då får jag låtsas lite och kanske kasta upp käpphästen i luften och själv flyga bakåt.

Att rida käpphäst blir roligare om man ”spelar med”, som Maja säger.

– På tävling är det mer sport, men när vi springer omkring på ängen och låtsas

FAKTA KÄPPHÄST-RIDNING

Kallas även "hobby horsing", och har kommit till Sverige från Finland.

2017 hölls SM i käpphäst-ridning första gången. I dag växer det fram allt fler tävlingar runt om i landet.

I juni 2019 öppnade Sveriges första käpphäst-arena i förorten Fruängen i Stockholm.

att hästarna är vilda – typ: "Åh, hjälp mig!" – då är det mer lek.

Från början red bara en av de andra bakom käpphäst-klubben på riktig ridskola. Sedan fick även den andra kompisen börja.

– Först var det som en klump i magen för mig, säger Maja. Det kändes lite tråkigt att säga "hejdå" när de gick på en träning som jag inte har råd med. Men sedan har det gått bra. Det känns inte så superjobbigt längre, för man vänjer sig. Jag försöker vara glad för mina kompisars skull istället, och tänker att jag ska spara ihop pengar.

Ibland brukar Maja följa med en av vännerna när hon ska rida lektion på ridskolan. Då kan Maja få hjälpa till att göra iordning hästen. Sedan tittar hon på.
– Det är ingen idé att lägga energi på att vara sur. Det bara är så att vissa föräldrar har bättre lön eller utbildning och har råd med dyrare sporter. Vi är ändå inte fattiga, vi har mat i kylan. Och jag har mina käpphästar. Kanske har jag råd att rida på ridskola i framtiden, man vet aldrig.

Reaktionerna från omgivningen har varit skiftande. Många på skolan tycker att käpphäst-ridskolan är en häftig grej. Andra retas med Maja och hennes vänner och säger att de är löjliga och barnsliga.

– I början var det folk i skolan som kallade oss "treåringar". Men man får strunta i det och tänka att de, som sitter framför sina skärmar, inte vinner så mycket medan vi är ute i friska luften och tränar och får starka benmuskler. Jag har också lärt mig att vända på taskiga kommentarer. Om någon säger sådär ironiskt: "Vilken fin käpphäst du har", så säger jag: "Tack!" – för det fanns ju faktiskt en komplimang i det där, också.

Framöver hoppas de tre ridlärarna att käpphäst-ridskolan ska kunna ställa upp med lag på olika tävlingar. De håller precis på att klura ut ett namn på ridklubben, och planerar också att trycka upp lag-t-shirts.

– En dröm vore att kunna ha ett käpphäst-ridläger, säger Maja. Då kunde vi åka iväg till en riktigt stor äng och träna en hel dag, och kanske grilla korv...

FOTO: RASMUS BRANDIN

”Det som är det fina med hela det här tänket kring föreningsliv, det är att man gör någonting ihop, man hjälper varandra. Och jag är helt hundra på att det kan hjälpa till att förhindra utanförskap. Alla ska kunna göra exakt det de vill och känner för, att vara delaktig.”

Niclas Engelin, Majblommans ambassadör 2019

Meningsfulla lov i Lund

Efter sommaren 2017 delade Lunds polismäns skytte- och idrottsklubb ut pris till Oliwer Karlsson, projektledare för ”Lov i Lund”. *Priset fick han för sitt framgångsrika arbete med att skapa meningsfulla aktiviteter för barn och unga.* Majblomman har träffat Oliwer som berättar:

– Lunds kommun är en välmående kommun i många aspekter men här finns också socioekonomisk utsatthet. Kommunen är stor till ytan och barn som lever i kommunens östra kommundelar har större risk för isolering om föräldrarna inte har resurser, säger Oliwer Karlsson.

NÄR ”LOV I LUND” SKAPADES TACK VARE STATLIGA BIDRAG, VALDE OLIVER OCH HANS KOLLEGOR ATT KONCENTRERA PENGARNA DÄR DET FANNS FLEST FAMILJER MED FÖRSÖRJNINGSSTÖD: I OCH UTANFÖR KOMMUNENS CENTRALA DELAR.

– Vi tittade på var barnen fanns, istället för att ”trycka in” aktiviteter i befintlig struktur. Det tror jag är ett vanligt misstag. Ta kollo till exempel: det är inte tillgängligt som förr. Kollo har blivit dyrt, och stänger ofta ute de barn som har störst behov.

ETT AVGÖRANDE GREPP BLEV ATT INTE ENBART HA DET TRADITIONELLA ”FRITIDSGÅRDSTÄNKET”.

– Ja, när fokusområden var inringade så anställde vi unga engagerade aktivitetsledare som teamades ihop med erfarna fritidsledare. Personalen bildade ett sommarlovsteam som jobbade hela lovet. Vi upprättade en levande kalender som vi spred i alla tänkbara kanaler, säger Oliwer Karlsson.

VILKA?

– Alla man kan komma på, utom tryckta programblad! Programblad var enligt barnen själva överskattade, ingen kollar på dem! Däremot fanns det en vilja från chefer och andra att ha något vi kan stoltsera med, ofta i form av ett programblad. Men vi valde att gå helt på barnens önskemål och skippa programbladet helt. I stället hade vi en flexibel kalender online som uppdaterades dagligen hela sommaren. Vi använde digitala medier och lämnade information muntligt. Överallt.

ATT GE BARN OCH UNGA MER MAKT OCH HANDLINGS-UTRYMME ÄR VIKTIGT, MENAR OLIVER KARLSSON:

– Ja, och att inte planera för mycket. Våra lovaktiviteter var till hälften förberedda och till hälften spontana. Det var viktigt att ledarteamet hade full bestämmanderätt och en budget som tillät dem hitta på saker med kort varsel.

FÖRSTA ÅRET GENOMFÖRDES 400 AKTIVITETER FÖR BARN OCH UNGA PÅ SOMMARLOVET I LUND. EN VIKTIG SLUTSATS VAR ATT EN AKTIV ADMINISTRATÖR ÄR EN FÖRUTSÄTTNING.

– Det funkar inte att göra en sommarlovsplanering på våren, gå på semester och hoppas att allt rullar på. För barnens bästa krävs att någon har en central funktion, varje dag, hela lovet. Jag kan konstatera att vi hade ett 20-tal barn som var återkommande i princip varje dag hela sommaren, säger Oliwer Karlsson.

OLIVER KARLSSON FOTO: AMANDA PETERSSON

TIPS FRÅN OLIVER

TITTA PÅ VAR BARNEN FINNS och koncentrera pengarna där.

PLANERA LAGOM MYCKET. Låt barn och unga vara med och bestämma.

ANSTÄLL PERSONAL SOM JOBBAR HELA PERIODEN och hinner bygga relationer med barnen.

UNDERSKATTA INTE KOSTNADSFRIA UTFLYKTER! Sådant kan barn och unga göra även efter loven med sina familjer, oavsett ekonomisk situation.

KRÅNGLA INTE till det med föransmälningar.

VÅGA ANSTÄLL EN CENTRAL SAMORDNARE som möjliggör synergi och samverkan mellan alla aktörer som anordnar sommarlovsaktiviteter! Någon som kan ha övergripande ansvar inför, under och efter sommaren så att verksamheten inte tappar fart!

Vi vände oss till de två största politiska ungdomsförbunden för att få unga politikernas perspektiv på vad som bör göras åt barnfattigdom.

MUF:s ordförande om segregationen mellan barn

För att segregationen mellan barn inte ska bli permanent, vill Benjamin Dousa se stramare bidrag och en skola med högre krav. Men inte utan barnperspektivet.

BENJAMIN, I EN DEBATTARTIKEL I DN SKRIVER DU ATT VI HAR FÅTT EN ETNIFIERAD UNDERKLASS I SVERIGE. HUR MENAR DU?

– Det har med arbetsmarknaden att göra. Det finns en klyfta som växer, främst mellan människor som har jobb och människor som är beroende av bistånd. Och bland dem har en majoritet utländsk bakgrund.

OM DU LÄGGER ETT BARNPERSPEKTIV PÅ DET DU BESKRIVER, VAD SER DU DÅ?

– Att det farligaste med den här segregationen är att barn exkluderas.

HUR TÄNKER DU NÄR DU FÖRESPRÅKAR EN STRÄNGARE BIDRAGSPOLITIK I SAMMANHANGET?

– Jag vill framförallt göra det lättare att få in en fot på arbetsmarknaden för folk som helt lever på försörjningsstöd. Jag tänker främst på de kvinnor som sedan riskerar att bli fattigpensionärer.

ÄR DET INTE REDAN STRÄNGT? FÖRÄLDRAR BERÄTTAR FÖR OSS AT SOCIALTJÄNSTEN SÄNKER FÖRSÖRJNINGSTÖDET FÖR ATT DE FÅTT MAJBLOMMPEGAR TILL EN JACKA ELLER EN CYKEL.

– Jag tycker självklart inte att man ska vara dumsnäll! Barnperspektivet måste så klart finnas och det går att ha barnperspektiv här. Men det viktigaste är att ha förväntningar på att folk ska jobba, när de kan jobba. Man ska förväntas ta sig in på arbetsmarknaden.

FOTO: MODERATA UNGDOMSFÖRBUNDET

VILKEN TYCKER DU ÄR DEN BÄSTA SOCIALA INVESTERING ETT SAMHÄLLE KAN GÖRA?

– Skolan. Ingen politiker kan med handen på hjärtat säga att de barnen har samma möjligheter. Det skär i hjärtat att inte mer av den politiska debatten handlar om skolan.

HUR VILL DU FÖRÄNDRA SKOLAN?

– Vi behöver sluta med flum, som lärarfria lektioner. Det slår hårt mot alla, men extra hårt mot barn som kommer från svåra förhållanden, det kan jag intyga. Min ensamstående mamma såg till att jag fick byta från en rörig förortsskola till en lugn innerstadsskola med en strikt lärare. Det var så viktigt. Jag tycker att alla barn borde få gå i en skola där fokus är på kunskap, slumpen ska inte få avgöra. 50-60 procent av alla klassresor kan tillskrivas skolan, den är oerhört viktig.

EN RAPPORT FRÅN SKOLVERKET VISAR ATT SKOLAN KOMPENSERAR, MEN FÖRÄLDRARNAS EKONOMI HAR FÅTT MER BETYDELSE FÖR HUR DET GÅR FÖR BARNEN. ÄR DET ÄNDÅ SKOLAN SOM HAR STÖRST ANSVAR?

– Den största skillnaden i samhället går ju mellan människor som tyvärr lever på bidrag och de som har ett jobb att gå till. Det blir ännu skadligare när det är så många har det så på samma plats. Bostadssegregationen är enormt skadlig även för skolan, det tar jag också upp i rapporten bakom debattartikeln. Det ska vara en mycket större blandning, tycker jag.

SKULLE INTE DE ALLRA FLESTA POLITIKER HÅLLA MED OM DET?

– Jo, men alla agerar inte för det.

FOTO: SVERIGES SOCIALDEMOKRATISKA UNGDOMSFÖRBUNDET

SSU:s ordförande om barns rätt till välfärd

Han var en stark kraft bakom höjningen av barnbidraget 2018. Philip Botström beskriver trygghetssystemen och skolan som avgörande för barns jämlikhet.

PHILIP, VARFÖR VILL SSU HÖJA BIDRAG SOM BARNBIDRAGET?

– Vi jobbade hårt för det höjda barnbidraget och studiebidraget 2018. De behövde räknas upp efter åtta år, för att öka den ekonomiska tryggheten och jämlikheten bland barn. Jag är glad för att det blev av. Vi måste ha en ärlig diskussion om hur våra trygghetssystem fyller sitt syfte. Socialförsäkringarna har halkat efter löneutvecklingen i många år.

KAN INTE STRAMARE BIDRAGSSYSTEM GÖRA ATT MÄNNISKOR SPORRAS TILL ATT HITTA JOBB SNABBARE?

– Nej. Den typen av gammal idé om att hungriga vargar jagar bäst är fel. Vi vet idag att det där inte funkar. OECD, IMF och andra internationella aktörer är överens om att det är jämlika samhällen som fungerar bäst när det kommer till sysselsättning och ekonomisk utveckling. Det primära problemet är inte människors drivkrafter, utan att många människor saknar tillräckliga möjligheter.

VILKEN ÄR DEN VIKTIGASTE SOCIALA INVESTERINGEN FÖR BARNS RÄTTIGHETER I SVERIGE 2019?

– Det finns ju ingen enskild reform som löser alla utmaningar, men att garantera en jämlik skola där alla barn får möjlighet att lyckas är helt avgörande.

HUR SKA DET GÅ TILL?

– För det första måste våra politiker erkänna problemen de skapat. Skolan är inte längre tillräckligt kompensatorisk och likvärdig i dag. Marknadsreformerna på 90-talet är en viktig förklaring och jag tror inte det går att ändra utan en tydligare statlig styrning. Skolorna behöver mer resurser och en blandad elevsammansättning. Vi vet av OECD att det är bra för kunskapsutvecklingen.

VILL NI TA BORT BARNS MÖJLIGHET ATT VÄLJA SKOLA?

– Nej, men SSU vill ta bort skolornas möjlighet att sortera bort elever. Genom ett förändrat urvalssystem och tydligare krav på huvudmännen går det att förena valmöjlighet och likvärdighet.

HÅLLER DU MED OM ATT VI HAR EN ETNIFIERAD UNDERKLASS I SVERIGE?

– Ja, men det beror på politiska icke-beslut och en dos av naivitet. De senaste 25 åren har de rikaste blivit rikare, men i botten har det också skett en klyvning mellan arbetare. Människor från andra länder och med lägre utbildning har svårare att etablera sig, särskilt med tanke på att vi idag har en arbetsmarknad som är mindre förlåtande och ställer högre krav. En undermålig integrations- och arbetsmarknadspolitik är en stor bov i dramat. Det bär flera partier ansvar för, inklusive mitt eget.

FOTO: RASMUS BRANDIN

”Alla barn förtjänar att få de rätta förutsättningarna för att inte dras ner i vardagslivet på grund av att ekonomin inte finns. Om inte man får förutsättningar som andra får är det lätt att känna att du inte är värd något. Jag tror framförallt att det viktigaste är att möjligheterna finns. Att veta att även fast mina föräldrar inte har råd så finns möjligheterna.”

**Cherrie,
Majblommans ambassadör 2019**

Sammanfattning

Denna rapport kom till eftersom vi saknat en sammanställning av fakta, forskning och idéer där barns ekonomiska förutsättningar i Sverige levandegörs. Den visar på varför familjens ekonomi spelar stor roll för barns självkänsla och framtidstro. *Och att det spelar roll vilka insatser som görs.*

Statistiken visar att vi som samhälle tillåter att vissa grupper av barn har det mycket sämre än andra. Forskning visar att det får tydliga negativa konsekvenser att det finns barn som växer upp i ekonomisk utsatthet. Trots detta saknas ofta handlingskraft och målinriktat arbete för att lösa problemet.

Rapportens inledande del visar att det mest påfallande i statistiken är skillnaden mellan grupper av barn. Av barn med sammanboende föräldrar födda i Sverige har 1,4 procent inte råd med det mest nödvändiga. För barn som lever med en ensamstående förälder och där båda föräldrarna är födda utomlands är motsvarande siffra 42,1 procent. Det är en dramatisk skillnad som speglar barns olika förutsättningar i Sverige idag.

I den första delen tittar vi även på begreppet barnfattigdom. Vi frågar oss om det går att prata om barns olika möjligheter och samtidigt förmedla framtidstro och hopp till alla barn. Vi konstaterar att fattigdomen minskar globalt och att samma sak sker i Sverige, om än marginellt. Samtidigt utmärker sig Sverige som ett av de länder där den ekonomiska jämlikheten mellan barn har blivit sämre de senaste tio åren.

I den andra delen av rapporten undersöker vi konsekvenserna av den ekonomiska ojämlikheten mellan barn i vårt land. Barn som växer upp med utsatt ekonomi lägger kraft på att skydda och hjälpa familjen, och döljer ofta att det saknas pengar.

Vi kan även se att skolgången påverkas av barns ekonomiska förutsättningar. Skolan spelar en viktig roll i att jämna ut och kompensera för skillnader mellan barn, men riskerar snarare att förstärka dem. Barnfattigdomen bidrar även en ojämlig tillgång till meningsfulla fritidsaktiviteter.

För att visa på vägar framåt undersöker vi **i rapportens sista del** lösningar och låter röster som har gjort skillnad höras. Förhoppningen är att denna breda bild ska ge beslutsfattare vägledning och stärka möjligheten att påverka och bidra till förändring.

Vi presenterar initiativ och projekt som på olika sätt motverkar barnfattigdom. För det går att göra något, och mycket görs redan idag. Men ofta är det ideella och tillfälliga initiativ som erbjuder lösningar.

Vi vill se fler långsiktiga satsningar inom offentlig sektor. Förebyggande sociala investeringar på bred front krävs för att ge alla barn i Sverige det de har rätt till. Den 1 januari 2020 blir barnkonventionen lag i Sverige. Mycket arbete återstår innan alla barn i vårt land får det de har rätt till. Med denna rapport som grund fortsätter vi jobba för att alla barn ska tro på sig själva och kunna leva sina drömmar.

Källor

DELTAGARE VID MAJBLOMMANS RUNDABORDSSAMTAL I ALMEDALEN 2019

Ann-Charlotte Gavelin Rydman, *ordförande för Lärarförbundet Skolledare*

Anja Frey, *chef för Fryshuset Stockholm*

Christina Olsson, *generalsekreterare för Makalösa Föräldrar*

Eva-Li Littorin, *kommunikationschef vid Barnombudsmannen*

Eva Lundgren, *projektledare skolutveckling vid Ingenjörsvetenskapsakademien*

Faisa Jama Nur, *ungdomsambassadör Fryshuset*

Fredrik Gradelius (C), *ordförande för fritidsnämnden, regionråd Gotland*

Helene Öberg, *statssekreterare hos kulturminister Amanda Lind (MP)*

Jenny Löfström Ellverson, *verksamhetsansvarig Kulturskolecentrum*

Josefine Fälth, *andra vice ordförande Sveriges elevkårer*

Karin Rebas, *skolexpert vid Svenskt Näringsliv*

Kim Waller, *ansvarig för samarbeten vid Fryshuset*

Linus Wellander, *utvecklingsledare vid MUCF*

Lisa Oldmark, *HR-direktör, chef för Academia Academy*

Maria Engelfeldt, *avdelningschef på Riksidrottsförbundet*

Matilda Ekeblad (M), *distriktsordförande för MUF Östergötland*

Mirjam Lundqvist, *kunskapsområdesansvarig ungdomskultur, Fryshuset*

Philip Sandberg, *kommun råd i Lund (L)*

Tomas Carlström, *insamlings- och kommunikationschef vid Göteborgs stadsmision*

Tove Samzelius, *doktorand vid Malmö Universitet och rådgivare åt Rädda Barnen*

Yasmine Bladelius (S), *ledamot i socialutskottet vid Sveriges riksdag*

SIDA 2

UNICEF 2016. *The State of the World's Children 2016: A fair chance for every child*. (Majblommans översättning).

FINNS BARNFATTIGDOM I SVERIGE?

Rädda Barnen 2019. *Välfärd - inte för alla*.

UNICEF, barnkonventionen.

Rädda Barnen. 2018. *Barnfattigdom i Sverige*.

ATT MÄTA BARNFATTIGDOM

Mood, Carina och Jonsson, Jan O. 2019. *Välfärden: Den nya fattigdomen*. Riksbanken.

Rädda Barnen. 2018. *Barnfattigdom i Sverige*.

Statistiska Centralbyrån 2017. *Tema ekonomisk utsatthet*. Tidskriften Välfärd, Nr 4.

HUR SER STATISTIKEN UT?

Rädda Barnen 2018. *Barnfattigdom i Sverige*.

Statistiska Centralbyrån 2017. *Tema ekonomisk utsatthet*. Tidskriften Välfärd, Nr 4.

BARN UTANFÖR SYSTEMET OCH STATISTIKEN

Ascher, Henry och Wahlström Smith, Åsa 2016. *Bli inte hopplösa: En studie om vardagsstrategier hos barn på flykt i en papperslös situation*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Göteborgs Universitet – Sahlgrenska Akademin, Västra Götalandsregionen.

Majblommans rundabordssamtal i Almedalen 2019.

Mood, Carina och Jonsson, Jan O 2019. *Välfärden: Den nya fattigdomen*. Riksbanken.

Statistiska Centralbyrån 2019. *Sverige har lägre materiell fattigdom än de flesta andra länder i Europa*.

Sveriges Stadsmissioner 2018. *Fattigdomsrapport 2018 – Välfärdssamhället krackelerar*.

Sveriges Stadsmissioner 2019. *Fattigdomsrapport 2019 - Tema matfattigdom*.

KLYFTORNA ÖKAR

Almqvist, Anna 2018. *Makteliten – toppnoterar igen En studie av inkomstutvecklingen för makteliten perioden 1950–2016*. LO-rapport nr 18.

Barnombudsmannen 2018. *Utanförskap, våld och kärlek till orten*.

OECD 2017. *OECD Economic Surveys – Sweden – February 2017 – Overview*.

OECD 2018. *OECD Economic Surveys – Sweden – March 2018 – Overview*.

OECD 2019. *OECD Economic Surveys – Sweden – March 2019 – Overview*.

Rädda Barnen 2018. *Barnfattigdom i Sverige*.

Rädda Barnen 2019. *Välfärd - inte för alla*.

Skolverket 2018. *Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor: En kvantitativ studie av utvecklingen över tid i slutet av grundskolan*.

UNICEF 2016. *Fairness for Children: A league table of inequality in child well-being in rich countries*. Report Card 13.

Verdandi 2018. Salonen, Tapio (intervju 12/1-18).

Wilkinson, Richard och Pickett, Kate 2009. *Jämlikhetsanden: därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen*.

BARN TAR ANSVAR FÖR FAMILJENS EKONOMI

Fernqvist, Stina 2013. *En erfarenhet rikare? En kvalitativ studie av barns strategier och barnfattigdomens villkor i välfärdsstaten*. Uppsala Universitet.

Harju, Anne 2008. *Barns vardag med knapp ekonomi: En studie om barns erfarenheter och strategier* Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete. Växjö Universitet. Växjö University Press.

Näsman, Elisabet 2012. *Barnfattigdom: om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. Gothia.

HELA SAMHÄLLET PÅVERKAS

Elisabet Näsman 2012. *Barnfattigdom – om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*.

Barnombudsmannen 2018. *Utanförskap, våld och kärlek till orten*.

Hök, Lena 2012. *Så mycket kostar utanförskapet*. Veckans affärer.

Nilsson, Ingvar; Wadeskog, Anders; Hök, Lena; Sanandaji, Nima 2014. *Utanförskapets pris: en bok om förebyggande sociala investeringar*.

FATTIGDOM OCH KONSUMTION

Hjort, Torbjörn 2004.

Nödvändighetens pris.

Kronofogden 2019. *Vart tolfte barn har föräldrar med skulder hos Kronofogden*.

KONSEKVENSER I SKOLAN

Arena Idé 2018. *Ett söndrat land – Skolval och segregation i Sverige*.

Barnombudsmannen 2018. *Utanförskap, våld och kärlek till orten*.

IFAU, rapport 2015:5. *Skolsegregation och skolval*.

Majblommans rundabordssamtal i Almedalen 2019.

OECD 2019. *Education Working Papers, No 194*.

Skolinspektionen 2019. *Årsrapport 2018*.

Skolverket 2018. *Analyser av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor*. Rapport 467.

Svenskt Näringsliv 2019. *Ett utmanat*

Sverige – Ökad kvalitet i skolan #9

The Global Village 2019. *Perspektiv 2019: Två tusen svar från Sveriges utsatta områden*.

OJÄMLIK FRITID

Jeppsson, Cecilia och Lindgren, Monica 2018. *Exploring Equal Opportunities: Children's Experiences of the Swedish Community School of Music and Arts*.

Majblommans rundabordssamtal i Almedalen 2019.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, mucf.se.

Regeringens proposition (2009/10:165, s.404).

Skolverket 2011. *Fritidshemmet – lärande i samspel med skolan*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket 2011. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

SVT Sport, 3 juni 2019. *Här är gruppen som föreningsidrotten missar*.

UNICEF, barnkonventionen.

Ung Livsstil 2019. *Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten?*

VAD KAN I VI GÖRA ÅT BARNFATTIGDOM?

Sveriges Kommuner och Landsting 2015. *Vad är sociala investeringar? 17 frågor och svar*.

Nilsson, Ingvar; Wadeskog, Anders; Hök, Lena; Sanandaji, Nima 2014. *Utanförskapets pris: en bok om förebyggande sociala investeringar*.

Majblomman är en ideell barnrätts-
organisation som arbetar för att motverka
barnfattigdomen i Sverige.

*Genom att dela ut ekonomiskt stöd, påverka beslut och
finansiera forskning ger vi barn i Sverige det de har rätt till.*
Majblommans verksamhet finansieras genom försäljningen av
majblommor och gåvor från allmänheten.

MAJBLOMMAN

majblomman.se

